

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Projektna naloga

DODATNO VARČEVANJE ZA POKOJNINO

Tanja Kranjc

Koper, 2008

Mentor: pred. dr. Rasto Hartman

POVZETEK

Pomen dodatnega varčevanja za pokojnino, je ena izmed naših najpomembnejših finančnih prioritet. Čas, ko so pokojnine iz obveznega zavarovanja zadoščale za edini vir dohodka upokojencev, je mimo. Že znano dejstvo o upadanju rodnosti in vse daljši življenjski dobi prebivalstva je dober razlog, da se temu primerno prilagodi in spremeni razmišljanje o pokojnini. Zavedanje o pomembnosti ukrepanja v smeri ustreznega varčevanja za pokojnino posameznika je potrebno čim hitreje usmeriti v dejanja. Za ohranitev enakega življenjskega standarda po upokojitvi, je poleg obveznega in dodatnega pokojninskega zavarovanja potrebno še varčevanje v okviru tretjega pokojninskega stebra. Razne finančne institucije zato ponujajo različna dolgoročna varčevanja, ki so v okviru zmožnosti posameznika, dobrodošla oblika dodatnega varčevanja za pokojnino.

Ključne besede: pokojninski sistem, prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, vzajemni sklad, rentno varčevanje, mešano življenjsko zavarovanje, naložbeno življenjsko zavarovanje, rentno zavarovanje.

SUMMARY

Meaning of additional economizing for pension, is one of our most important financial priorities. Time, when pensions from obligatory insurance were enough for only source of income for pensioners, it's a past. Already known fact about falling birth – rates and all longer lifespan of population is good reason, to change and to this properly adapted thinking about pension. Realising about importance of taking steps in direction of suitable saving for pension is necessary what more quickly to guide to actions. For preservation of equal life standard round retirement, is beside obligatory and of additional pension scheme necessary still saving in frame of third pension column. So various financial institutions offers different long-term savings which are in frame of ability of individual, welcome shape of additional economizing for pension.

Key words: pension system, voluntarily additional pension scheme, mutual fund, annuity saving, mixed life assurance, investment life assurance, annuity insurance.

UDK: 368.914(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Pokojninska reforma v sloveniji.....	3
2.1	Vzroki za pokojninsko reformo.....	4
2.2	Cilji pokojninske reforme.....	5
3	Tristebni pokojninski sistem	7
3.1	Prvi pokojninski steber.....	7
3.2	Drugi pokojninski steber	7
3.3	Tretji pokojninski steber.....	7
4	Varčevanje v okviru drugega pokojninskega stebra	9
4.1	Oblike dodatnega pokojninskega zavarovanja	9
4.1.1	Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje	9
4.1.2	Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	9
4.2	Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje AIII Abanke Vipa	12
4.2.1	Lastnosti prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja AIII Abanke Vipa	13
4.2.2	Primer izračuna pokojnine po individualnem pokojninskem načrtu AIII	15
5	Varčevanje v okviru tretjega pokojninskega stebra.....	17
5.1	Oblike individualnega prostovoljnega varčevanja	17
5.1.1	Individualno vlaganje v nepremičnine.....	18
5.1.2	Individualno vlaganje v vrednostne papirje.....	18
5.1.3	Vlaganje v vzajemne sklade.....	19
5.1.4	Rentno varčevanje.....	19
5.1.5	Življenjsko zavarovanje	20
5.1.6	Naložbeno življenjsko zavarovanje	20
5.1.7	Rentno zavarovanje.....	21
5.2	Vlaganje v vzajemni sklad Abančne DZU Uravnoteženi.....	22
5.2.1	Lastnosti vzajemnega sklada Abančne DZU Uravnoteženi.....	23
5.2.2	Primer izračuna za vzajemni sklad Abančne DZU Uravnoteženi.....	25
5.3	Rentno varčevanje Abanke Vipa	26
5.3.1	Lastnosti rentnega varčevanja Abanke Vipa	27
5.3.2	Primer izračuna za rentno varčevanje Abanke Vipa	27
5.4	Mešano življenjsko zavarovanje Zavarovalnice Triglav	29
5.4.1	Lastnosti mešanega življenjskega zavarovanja Zavarovalnice Triglav	30
5.4.2	Primer izračuna za mešano življenjsko zavarovanje Zavarovalnice Triglav	31
5.5	Naložbeno življenjsko zavarovanje Zavarovalnice Triglav	32

5.5.1	Lastnosti naložbenega življenjskega zavarovanja Zavarovalnice Triglav	33
5.5.2	Primer izračuna za naložbeno življenjsko zavarovanje Zavarovalnice Triglav	34
5.6	Rentno zavarovanje Zavarovalnice Triglav.....	34
5.6.1	Lastnosti rentnega zavarovanja Zavarovalnice Triglav	35
5.6.2	Primer izračuna pokojnine po rentnem zavarovanju Zavarovalnice Triglav	35
6	Primerjava izbranih oblik varčevanja.....	37
7	Sklep.....	41
	Literatura in viri.....	43

SLIKE

Slika 4.1	Povprečni letni donos AIII VPS	15
Slika 5.1	Struktura premoženja po vrsti vrednostnih papirjev na dan 30. 11. 2007 ..	24
Slika 5.2	Povprečni letni donos VS Abančne DZU Uravnoreženi	26
Slika 5.3	Gibanje referenčne obrestne mere Euribor	28

TABELE

Tabela 2.1	Razmerje med zavarovanci in upokojenci	5
Tabela 4.1	Seznam izvajalcev z odobrenimi pokojninskimi načrti	12
Tabela 4.2	Struktura naložb AIII VPS	14
Tabela 4.3	Informativni izračun mesečne pokojninske rente	16
Tabela 5.1	Vzajemni skladi Abančne DZU	22
Tabela 5.2	Primernost naložbe glede na finančni cilj	23
Tabela 5.3	Informativni izračun za VS Abančne DZU Uravnoreženi	26
Tabela 5.4	Informativni izračun za rentno varčevanje Abanke Vipa	28
Tabela 5.5	Informativni izračun za mešano življenjsko zavarovanje	32
Tabela 5.6	Informativni izračun naložbenega življenjskega zavarovanja	34
Tabela 5.7	Informativni izračuni dodatne pokojnine po obliki varčevanja	36
Tabela 6.1	Primerjava izbranih oblik varčevanja za pokojnino	37
Tabela 6.2	Oblike varčevanja po tipu vlagatelja	39

KRAJŠAVE

DZU	Družba za upravljanje investicijskih skladov
EU	Evropska unija
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
PIZ	Pokojninsko in invalidsko zavarovanje
VEP	Vrednost enot premoženja
VPS	Vzajemni pokojninski sklad
VS	Vzajemni sklad
ZDoh-2	Zakon o dohodnini
ZPIZ-1	Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
ZPIZ	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

1 UVOD

Nizka rodnost, staranje prebivalstva in vse daljša življenjska doba. Mnogokrat slišimo, da bo upadanje števila rojstev vplivalo na pokojninski sistem. Delež starejših ljudi se povečuje, ljudje živijo dlje, so dlje upokojeni in zato prejemajo pokojnine. Delovno aktivno prebivalstvo, ki plačuje prispevke za državno pokojnino, pa se iz dneva v dan zmanjšuje. Tako v Sloveniji kot tudi drugod po svetu se srečujejo s podobnimi problemi. V zadnjih petnajstih letih je slovenski pokojninski sistem doživel korenite spremembe in kot kaže bo bodočim upokojencem, država izplačevala le še minimalne pokojnine. Čeprav se vsi srečujemo z resno pokojninsko problematiko, se marsikateri Slovenec ne zaveda, da mora sam poskrbeti za lastno varno in udobno prihodnost, že danes.

V nalogi izpostavljam potrebo prihodnje generacije upokojencev po dodatnem varčevanju za pokojnino. Predstavljene so vrste in glavne značilnosti izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja ter lastnosti, na katere je dobro biti pozoren pri izbiri izvajalca. Opisane so tudi različne oblike dolgoročnega varčevanja, v okviru tretjega pokojninskega stebra z namenom ozavestiti, da so za boljšo pokojnino v prihodnje, poleg obveznega in prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, potrebne še druge potencialne oblike dodatnega varčevanja.

Pri obravnavanju problema sem se omejila na pokojninski sistem, ki ga poznamo v Sloveniji. Z analizo in primerjavo prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja in izbranih oblik varčevanja je na hipotetičnem primeru izračuna pokojnine za posamezno obliko prikazan pregleden koncept dodatnega varčevanja za pokojnino. Preučevala sem vzroke in učinke pojavov pokojninskega varčevanja in nanizala prednosti in slabosti varčevanj ter tudi pokojninskega sistema.

V prvem delu naloge je opisana pokojninska reforma v Sloveniji, njeni vzroki in cilji ter tristebni pokojninski sistem v Sloveniji. Sledi predstavitev varčevanja v okviru drugega pokojninskega stebra, kjer je na konkretnem primeru predstavljen pokojninski načrt, ki ga izvaja Abanka Vipava, d. d.

V osrednjem delu so navedene prednosti in argumenti zakaj dodatno varčevati za pokojnino. V okviru tretjega pokojninskega stebra so opisane izbrane oblike individualnega prostovoljnega varčevanja, in sicer vlaganje v vzajemni sklad, rentno varčevanje, življenjsko zavarovanje, naložbeno življenjsko zavarovanje in rentno zavarovanje. Posamezne značilnosti vsake izmed oblik varčevanja ter prednosti in slabosti le teh, pomagajo pri odločitvi izbire optimalne oblike varčevanja.

V zadnjem delu je narejena primerjava izračuna dodatne pokojnine v okviru tretjega in drugega pokojninskega stebra ter podani izsledki analize oziroma primerjave. V sklepnem delu naloge je v celoto zaokrožena misel oziroma rešitev navedenega problema, kako do boljše pokojnine.

2 POKOJNINSKA REFORMA V SLOVENIJI

Pokojnino opredeljujemo kot stalen mesečni prejemek iz naslova pokojninskega zavarovanja. Pokojninsko zavarovanje je del socialnega zavarovanja, v katerem si zavarovanec zagotovi pravico do pokojnine na podlagi predhodnih vplačil v posebne pokojninske sklade. Namen pokojninskih zavarovanj oziroma sistemov je že od nekdaj zagotoviti socialno in materialno varnost osebam, ki niso več delovno aktivne. Skozi zgodovino se je ta oblika današnjih zavarovanj razvijala preko družinskih članov. Družinski člani so namreč sprva skrbeli za starejše in dela nezmožne. Z razvojem mest in industrializacijo pa je vloga družinskih članov nekoliko upadla in s tem so razpadle tudi neformalne ureditve pokojninskih sistemov. Skrb za starejše so nato prevzeli delodajalec, delojemalec in država (Vešligaj 2004, 2).

PIZ¹ ima na Slovenskem dolgo tradicijo, saj njegovi zametki segajo že v čas ob koncu prejšnjega stoletja. Ker je bilo naše ozemlje v preteklosti v sestavi drugih držav, na njem poprej nikoli ni bilo povsem avtonomne pravne ureditve tega področja, temveč so pri nas veljali in se uporabljali predpisi držav, v okviru katerih se je Slovenija nahajala (ZPIZ 2008).

Pokojninska reforma v Sloveniji je bila nujna in neizogibna, njen proces se je začel že leta 1993, vendar so bila izhodišča izoblikovana šele junija 1996 (Bešter 1999, 26).

V sodelovanju z Zavodom in Svetovno banko je MDDSZ², sestavilo Belo knjigo o PIZ, ki predstavlja podlago za reformo pokojninskega sistema. V novem ZPIZ-1³ so uveljavljene zaostritve upokojitvenih pogojev in zmanjšanje pokojnin. Zaostritve pogojev in zmanjševanje pravic se bodo uveljavljale z odlogi, predvsem pa zelo postopoma in bodo dejansko učinkovala v polnem obsegu na zavarovance, ki se bodo upokojevali čez deset ali dvajset let. Uvedla se je nova ureditev, po kateri je sistem PIZ zasnovan na treh stebrih. Sistem PIZ v Republiki Sloveniji obsega (ZPIZ-1, 1. člen):

- obvezno PIZ na podlagi medgeneracijske solidarnosti (prvi steber),
- obvezna in prostovoljna dodatna PIZ (drugi steber),
- PIZ na podlagi osebnih pokojninskih varčevalnih računov⁴ (tretji steber).

Ureditev sistema PIZ torej ne obsega več samo obveznega zavarovanja, temveč tudi obvezno in prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. Pri tem je treba poudariti, da je obvezno dodatno PIZ nadomestilo za dosedanje zavarovalno dobo s povečanjem (bonifikacijo) in je namenjeno delavcem, ki delajo na težkih delovnih mestih oziroma v poklicih, kjer glede na specifikko dela ni mogoče pričakovati, da bi lahko delali do polne

¹ Pokojninsko in invalidsko zavarovanje

² Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

³ Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je v veljavi od 1. 1. 2000 dalje

⁴ Varčevalni račun je zbir vseh vplačil za dodatno pokojninsko zavarovanje in vseh pripisanih donosov na ta sredstva.

starosti. Prostovoljno dodatno zavarovanje pa je novost, ki je namenjena zlasti mlajšim generacijam zaposlenih, za katere je že sedaj jasno, da bodo, zaradi postopnega zmanjševanja pokojnin iz obveznega zavarovanja, morale iz lastnih sredstev kriti del svoje socialne varnosti v starosti (MDDSZ 2005, 5).

2.1 Vzroki za pokojninsko reformo

Daljša življenjska doba je privilegij sodobnega časa, ki pomeni veliko ugodnost in obenem povzroča visoke stroške tako posamezniku kot tudi državi. Pred stotimi leti večina ljudi ni dočakala niti 60 let starosti, danes pa lahko človek v razvitih industrijskih državah pri 65 letih pričakuje, da bo živel še 15 ali celo 20 let. V letu 1999 je znašal delež ljudi, starejših od 60 let v državah OECD⁵ 18 %, do leta 2030 pa se bo povečal na 30 % (Bešter 1996, 129).

Sistemi pokojninskih zavarovanj, prav zaradi naraščanja deleža starejših prebivalcev pridobivajo vse večjo vlogo pri redistribuciji dohodka od mlajšega k starejšemu prebivalstvu. Med glavne vzroke za krizo javnih pokojninskih sistemov, ki je skupaj s Slovenijo zajela večino držav, spadajo:

- demografske spremembe,
- previsoka raven pravic,
- visoka brezposelnost,
- predčasno upokojevanje.

V Sloveniji je v relativno kratkem časovnem obdobju prišlo do velikih in pomembnih demografskih sprememb. Posledica tranzicijskega šoka, ki je prinesel večjo brezposelnost, je pomenila tudi mehko reševanje problemov brezposelnosti z zgodnjim oziroma predčasnim, upokojevanjem velikega dela aktivne populacije. Ti demografski trendi, katerih glavna posebnost je bila naraščanje starega prebivalstva, so pripeljali pokojninski sistem v krizo, kakršne ni bilo mogoče preseči na drugačen način kot z reformo pokojninskega sistema. Obstoječi pokojninski sistem je namreč temeljil na tako imenovanem pay-as-you-go sistemu, katerega glavna pomanjkljivost je zanemarjanje demografskih sprememb.

Demografske spremembe torej prinašajo zmanjšanje deleža starostne skupine, v kateri prevladuje ekonomsko aktivno prebivalstvo, povečuje pa se delež starostne skupine, v kateri prevladujejo ekonomsko neaktivni prebivalci oziroma upokojenci. Spreminjanje starostne strukture slovenskega prebivalstva je prikazano v tabeli 2.1.

⁵ OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development (organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj, v kateri sodeluje 30 članic).

Tabela 2.1 Razmerje med zavarovanci in upokojenci

Leto	Zavarovanec : upokojenec	Upokojenec : zavarovanec
2006	1.000 : 620	1 : 1,60
2005	1.000 : 628	1 : 1,59
2004	1.000 : 626	1 : 1,60
2003	1.000 : 661	1 : 1,61
2002	1.000 : 608	1 : 1,64
2001	1.000 : 585	1 : 1,71
2000	1.000 : 575	1 : 1,74
1999	1.000 : 595	1 : 1,68
1998	1.000 : 602	1 : 1,66
1990	1.000 : 434	1 : 2,30
1984	1.000 : 331	1 : 3,00

Vir: ZPIZ 2008

Iz tabele 2.1 je razvidno povečanje števila upokojencev glede na število zavarovancev PIZ. Razmerje med zavarovanci in upokojenci je navedeno v povprečnem številu za posamezno izbrano leto in je z leti vse slabše. Leta 1984 so bili povprečno trije zavarovanci na enega upokojenca, v letu 2006 jih je že za polovico manj oziroma le še 1,60 zavarovanca na upokojenca.

Poenostavljeno rečeno preživlja posameznega upokojenca vse manj aktivnih prebivalcev. Zaradi naraščajočega števila upokojencev postaja obremenitev gospodarstva in države vse večja. Če bi nadaljevali z nespremenjenim sistemom pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa bi bila obremenitev še večja.

2.2 Cilji pokojninske reforme

Glavni cilj pokojninske reforme je prilagoditev današnjim demografskim, gospodarskim in socialnim okoliščinam, tako da bo sistem PIZ dolgoročno sposoben zagotavljati varnost vsem zavarovancem. Vsem, ki pravice že imajo in tudi vsem tistim, ki bodo v sistem zavarovanja šele vstopili.

Cilj pokojninske reforme je tudi zagotoviti primernost pokojnin. Med razvojem pokojninskega sistema je bilo in je še vedno, glavno vodilo zastaviti takšen sistem, ki bo preko pridobljenih pravic iz poklicnega zavarovanja omogočal ohranitev življenjskih standardov. Z uvedbo pokojninske reforme v letu 2000 smo naredili še korak bliže k temu cilju in v sistem pokojninskega zavarovanja uvedli tudi možnost prostovoljnega poklicnega zavarovanja (MDDSZ 2005, 5).

Novi zakon o PIZ torej prinaša mnogo pomembnih novosti praktično v vseh delih sistema PIZ. Nanašajo se tako na pogoje za pridobitev pravic, uživanje in odmero le teh,

kot tudi na področje odmere in pobiranja prispevkov ter zagotavljanja možnosti različnih oblik zavarovanja, v okviru sheme obveznih in prostovoljnih dodatnih PIZ.

3 TRISTEBRNI POKOJNINSKI SISTEM

V osnovi je pokojninski sistem sestavljen iz dveh elementov. Na eni strani so prispevki, ki se plačujejo iz osebnega dohodka oziroma plače, na drugi strani pa so prejemki, ki jih posameznik prejema, ko se upokoji. Kombinacije teh dveh osnovnih elementov oblikujejo različne pokojninske sisteme. Posamezni pokojninski sistemi se razlikujejo v načinu, kako prispevki preko nalaganja v sklade uresničijo prihodnje pokojnine, v različnih omejitvah za pridobitev pravic do pokojnine, po obliki financiranja načrtov in njihovih izvajalcih (Banks in Emmerson 2000, 15).

Pokojninski sistem je v Sloveniji sestavljen iz treh stebrov, kot načina varčevanja za PIZ. Mnogi zagovorniki več stebrega pokojninskega sistema navajajo kot argument za uvedbo dodatnih dveh stebrov nezmožnost eno stebrega javnega pokojninskega sistema, da izpolni tri osnovne funkcije, in sicer funkcijo zavarovanja, prerazdelitve in varčevanja (Bršič 1997, 58).

3.1 Prvi pokojninski steber

Prvi steber zagotavlja sredstva za izplačilo pokojnin iz obveznega zavarovanja. Zaposleni skupaj z delodajalci prispevajo sredstva za pokojninsko blagajno ZPIZ. Temelji na dokladnem sistemu financiranja, kjer se sredstva za izplačevanje pokojnin zagotavljajo sproti iz prispevkov aktivnih zavarovancev. V okviru medgeneracijske pogodbe, mlajše generacije zavarovancev plačujejo prispevke za trenutno generacijo upokojencev. Pokojnine iz tega naslova bodo zagotavljale zgolj najnujnejšo materialno varnost. Višina pokojnine pri obveznem zavarovanju je omejena z najnižjo in najvišjo pokojnino, ki jo lahko nekdo prejema. V prvem stebru je še navzoče načelo solidarnosti (Törnar 2005, 18).

3.2 Drugi pokojninski steber

Drugi steber obsega različne sheme dodatnega pokojninskega zavarovanja. Financira se po naložbenem sistemu, kar pomeni s prispevki zaposlenih in njihovih delodajalcev na zavarovančev osebni račun. Z osebnimi varčevalnimi računi upravljajo javno ali privatno vodeni pokojninski skladi, v skladu s finančnimi predpisi in pod nadzorom države. Naložbeni sistem financiranja predstavlja zbiranje sredstev na osebnih računih zavarovancev z namenom, da se jim ob dopolnitvi določene starosti ali v drugih primerih, določenih v pokojninskem načrtu, zagotovijo dodatne pokojnine ali pravice (Šumah 2006, 24).

3.3 Tretji pokojninski steber

Tretji steber tvorijo individualna pokojninska zavarovanja zavarovalnic po Zakonu o PIZ. Ponujajo jih različni ponudniki, kot so banke, zavarovalnice, borzno posredniške

hiše in družbe za upravljanje. Gre za različne oblike življenjskih zavarovanj in drugih dolgoročnih varčevanj, ki jih je bilo mogoče skleniti tudi že pred reformo. Za razliko v tretjem stebru ni spodbud s strani države z raznimi davčnimi olajšavami, kot je to značilno za drugi pokojninski steber. Prednost tretjega stebra je, da se vanj lahko vključi vsak posameznik na podlagi osebne odločitve (Törnär 2005, 24).

4 VARČEVANJE V OKVIRU DRUGEGA POKOJNINSKEGA STEBRA

Njegova bistvena značilnost v primerjavi z obveznim pokojninskim zavarovanjem oziroma prvim pokojninskim stebrom je, da gre za dolgoročno obliko varčevanja na osebnem računu posameznika. Višina pokojnine je odvisna od višine vplačanih prispevkov in donosnosti naložb, v katere so bili ti prispevki naloženi. Sredstva, ki se vplačujejo na zavarovančev osebni račun, so do določene višine celo oproščena plačevanja davka oziroma so pod davčnim ščitom, saj se je država odpovedala pobiranju davkov iz tega naslova.

4.1 Oblike dodatnega pokojninskega zavarovanja

Zakon ureja dve vrsti dodatnega zavarovanja, in sicer:

- obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje in
- prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje.

Z obveznim dodatnim pokojninskim zavarovanjem pripada zavarovancu pravica do dodatne poklicne pokojnine. S sklenitvijo prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja pa si tudi drugi zavarovanci lahko za tretje življenjsko obdobje zagotovijo izplačevanje dodatne pokojnine.

4.1.1 Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje

Obvezno je v primerih, ko se nadomešča sedANJI sistem štetja zavarovalne dobe s povečanjem oziroma beneficirane delovne dobe. Premije za to obliko obveznega dodatnega zavarovanja plačujejo delodajalci. Ti so dolžni plačevati v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje tudi v primerih, ko je pravice do poklicne pokojnine dogovorjena v kolektivni pogodbi dejavnosti oziroma podjetja.

Po ZPIZ-1 morajo biti v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje vključeni zavarovanci, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela in zavarovanci, ki opravljajo dela, ki jih po določeni starosti ni moč uspešno poklicno upravljati.

4.1.2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

V prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje se lahko vključijo samo zavarovanci oziroma uživalci pravic iz obveznega PIZ. Po pokojninskem načrtu se iz privarčevanih sredstev skupaj z donosi iz naložb, zagotovijo dodatne pokojnine. Za odmero starostne pokojnine iz tega zavarovanja zato ni pomembna samo višina vplačanih premij, temveč tudi donos, ustvarjen z nalaganjem sredstev, zbranih iz teh premij. Mesečni prispevki se obrestujejo po dogovorjeni obrestni meri ali glede na dobiček, ki ga upravljavec sklada doseže za naložbami (MDDSZ 1997, 217).

Po vključitvi v pokojninski načrt iz prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, se zavarovancu zagotovi izplačilo dodatne starostne pokojnine ali predčasne dodatne starostne pokojnine. Zavarovanec pridobi pravico do izplačila, ko so izpolnjeni vsi naslednji pogoji (MDDSZ 2008):

- *Dodatna starostna pokojnina:*
 - dopolnjena starost 58 let,
 - uveljavitev pravice do pokojnine v obveznem zavarovanju,
 - je od vključitev v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje preteklo vsaj deset let.
- *Predčasna dodatna starostna pokojnina:*
 - dopolnjena starost 53 let,
 - zavarovanec ni več vključen v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje,
 - je od vključitve v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje preteklo vsaj 15 let.

Pokojninski načrti opredeljujejo vsa razmerja med zavarovanci in izvajalci zavarovanj. Med seboj se razlikujejo po tem ali so namenjeni kolektivnemu ali individualnemu pokojninskemu zavarovanju. Vsak posameznik lahko samostojno pristopi k individualnemu pokojninskemu načrtu. H kolektivnemu pokojninskemu načrtu se pristopi, če delodajalec za svoje zaposlene plača del ali celotno zavarovalno premijo. Možni izvajalci pokojninskih načrtov so:

- *zavarovalnice.*
- *pokojninski skladi*, ki so lahko po zakonu organizirani kot:
 - VPS,
 - pokojninske družbe.

VPS se lahko oblikujejo kot zaprti ali odprti. Neposredno ne morejo izplačevati pokojnin temveč lahko opravljajo le posle zbiranja premij in upravljanja s premoženjem sklada. Upravljavci VPS so lahko:

- zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za upravljanje pokojninskih skladov po Zakonu o zavarovalništvu;
- banke, ki imajo dovoljenje za upravljanje pokojninskih skladov po Zakonu o bančništvu;
- pokojninske družbe, ustanovljene po ZPIZ-1;
- kapitalska družba PIZ.

Plemenitenje sredstev je pregledno, saj je uspešnost sklada in vrednost njegovih točk možno dnevno spremljati v medijih. VPS vrednotijo kritni sklad na podlagi tržne

vrednosti vrednostnih papirjev, v katera so naložena sredstva zavarovancev in kar v primerjavi z zavarovalnicami in pokojninskimi družbami predstavlja manjšo varnost naložb.

Pokojninske družbe so za razliko od VPS pravne osebe, ki jih ustanovljajo podjetja in posamezniki kot delničarji z izključnim namenom, da preko dolgoročnega premijskega varčevanja omogočijo varčevalcem pridobitev dodatne pokojnine. Pokojninske družbe lahko opravljajo izključno dejavnosti prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Dobiček družbe se deli in pripisuje letno in je zato manj pregleden. Družbe vrednotijo kritni sklad na osnovi modificirane nabavne vrednosti sklada. To pa zagotavlja večjo varnost naložb, kar je dobro upoštevati pri izbiri izvajalca prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja.

Pokojninski načrt lahko izvajajo tudi *zavarovalnice*, ki ustanovijo lastne pokojninske sklade, katerih poslovanje je podobno kot pri življenjskih zavarovanjih, z obročnim vplačevanjem sredstev in delitvijo dobička ob koncu vsakega leta. Kritni sklad je vrednoten na osnovi modificirane nabavne vrednosti sklada, kar varčevalcem zagotavlja večjo varnost.

Da se izvajalci prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja izognejo visokemu tveganju, je zakonodajalec določil zelo stroga merila pri izvajanju naložbene politike. Imeti morajo več kot 50 % sredstev vloženih v naložbe z vnaprej opredeljenim donosom. Za izplačevanje dodatnih pokojnin, ki vključujejo pogodbeno dogovorjene donose, jamčijo izvajalci in ustanovitelji običajno z vsem svojim premoženjem, banke pa tudi z vsem svojim kapitalom, kar je vsekakor še trdnejše jamstvo.

V tabeli 4.1 so navedeni vsi izvajalci prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja v Sloveniji, z odobrenimi pokojninskimi načrti. Izbiramo lahko med tremi zavarovalnicami, tremi pokojninskimi družbami in šestimi vzajemnimi skladi, od tega je eden zaprtega tipa.

Tabela 4.1 Seznam izvajalcev z odobrenimi pokojninskimi načrti

VZAJEMNI POKOJNINSKI SKLADI		POKOJNINSKE DRUŽBE	ZAVAROVALNICE
<i>Ime sklada</i>	<i>Upravljalavec</i>	<i>Ime družbe</i>	<i>Ime zavarovalnice</i>
AIII VPS	Abanka Vipava, d. d.	Pokojninska družba A	Prva osebna zavarovalnica, d. d.
OVPS Banke Koper	Banka Koper, d. d.	Skupna pokojninska družba, d. d.	Zavarovalnica Triglav, d. d.
Kapitalski VPS	Kapitalska družba, d. d.	Moja naložba, pokojninska družba, d. d.	Adriatic Slovenica, zavarovalna družba, d. d.
Delta	Probanka, d. d.		
Leon 2	Generali zavarovalnica, d. d.		
Zaprti VPS za javne uslužbenke	Kapitalska družba, d. d.		

Vir: MDDSZ 2007

Na podlagi ZPIZ-1 lahko izvajalcu prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, odobri pokojninski načrt le minister, pristojen za delo. Za plačane premije se lahko uveljavljajo davčne olajšave le, če je pokojninski načrt odobren s strani pristojnega ministra in s tem tudi vpisan v davčni register pokojninskih načrtov.

Najvišja davčno priznana premija prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja za leto 2007 skladno s 117. členom Zakona o dohodnini (ZDoh-2)⁶ znaša 24 % obveznih prispevkov za PIZ zavarovanca oziroma največ 5,84 % bruto osebnega dohodka posameznika, vendar ne več kot 2.390 EUR letno oziroma 199,17 EUR mesečno (ZDoh-2 2006, 117 člen).

Slabost drugega stebra glede davčnega vidika je, da se v času pokojninske rente na osnovi prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ta všteta v dohodek posameznika, kar pomeni upoštevati višji mesečni prejemek, pri napovedi za odmero dohodnine in zato posledično tudi plačilo davka na dohodek.

4.2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje AIII Abanke Vipava

Ustanoviteljica in upravljalnica AIII VPS, ki je začel s poslovanjem 1. 1. 2000, je Abanka Vipava. Ta ima v ponudbi možnost izbire individualnega in kolektivnega prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Po obstoječem pokojninskem načrtu je za izplačevanje dodatne pokojnine zavarovancem zadolžena Zavarovalnica Triglav, kot strateški partner Abanke.

Posameznik lahko pristopi le v en pokojninski načrt za individualno ali kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje. Ker je namen naloge predstaviti potencialne oblike

⁶ Zakon o dohodnini

samostojnega dodatnega varčevanja za pokojnino, so v nadaljevanju opisane lastnosti individualnega pokojninskega načrta.

4.2.1 Lastnosti prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja AIII Abanke Vipa

Individualni pokojninski načrt AIII VPS omogoča vključitev v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje vsem fizičnim osebam, ki že imajo sklenjeno obvezno PIZ, kar pomeni da je sklad odprtega tipa.

Ob vstopu v sklad določi član, na podlagi finančnih zmožnosti in individualnih pričakovanj višino mesečne premije, ki pa ne sme biti nižja od 15,37 EUR. Člani sklada lahko višino vplačane premije, način in rok njenega vplačila poljubno spreminjajo kadarkoli med obdobjem zavarovanja. Privarčevana sredstva se lahko že pred potekom zavarovanja tudi prenesejo na drug pokojninski sklad ali se enostavno izplačajo.

Če dospelata premija ni plačana dvanajst zaporednih mesecev, lahko upravljavec odpove zavarovanje, razen v primeru mirovanja plačevanja premije. Pravico do mirovanja lahko uveljavlja član v primerih, ki so določeni v ZPIZ-1, oziroma na podlagi dogovora z upravljavcem sklada, in sicer:

- v času nezaposlenosti oziroma v drugih primerih izpada prihodkov,
- v drugih primerih, na podlagi pisnega dogovora med članom in upravljavcem, v katerem je dogovorjena tudi dolžina trajanja mirovanja.

Za donos, ki ga obljublja AIII VPS, jamči Abanka. Zato je še posebej pomembna kapitalska moč ter finančna trdnost banke. Zakonodajalec je postavil zahtevo, da mora vsak upravljavec pokojninskega sklada jamčiti za donos, ki predstavlja najmanj 40 % povprečne letne obrestne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad enim letom, katerih izdajatelj je Republika Slovenija. Upravljavec sklada AIII VPS jamči za 10 % višji donos od zakonsko predpisanega, in sicer za 50 % donos na plačano čisto premijo⁷. V primeru, da je v obračunskem obdobju⁸ izračunani letni donos nižji od zajamčenega, vplača upravljavec iz lastnih sredstev razliko na ločen denarni račun sklada. Ta sredstva se všttevajo v skupno čisto vrednost premoženja, s čimer se zagotovi zajamčeni donos.

Ob upoštevanju obveznosti po zagotavljanju letnega donosa, je cilj naložbene politike AIII VPS, da ob srednjem do nizkem tveganju in dolgoročnosti naložb, doseže rast le teh. Naložbe sklada so v skladu z ZPIZ-1 in niso regionalno ali panožno omejene. Po pokojninskem načrtu je na podlagi zakonskih omejitev in z namenom doseganja višjih donosov predvidena razpršitev naložb, ki je prikazana v tabeli 4.2.

⁷ Čista premija za zavarovanje dodatne starostne pokojnine je vplačana zavarovalna premija, zmanjšana za vstopne stroške, ki pripadajo upravljavcu.

⁸ Obračunsko obdobje AIII VPS je vsak mesec.

Tabela 4.2 Struktura naložb AIII VPS

NALOŽBENA POLITIKA	OBSEG NALOŽB
Obveznice	Najmanj 40 %
Lastniški vrednostni papirji	Največ 30 %
Vzajemni skladi z zajamčenim donosom	Največ 30 %
Vzajemni skladi brez zajamčenega donosa	Največ 30 %
Dolžniški in lastniški vrednostni papirji	Največ 30 %
Bančni denarni depoziti	Največ 20 %
Domači in tuji VP na neorganiziranem trgu	Največ 5 %
Druge naložbe	Največ 10 %

Vir: Abanka 2008

Upravljanje sredstev je ob upoštevanju danih tržnih pogojev pasivno. Ocena tveganosti sklada je na navedeno naložbeno politiko v tabeli 4.2 srednja do nizka. Sredstva se v skladu z izbrano naložbeno politiko nalagajo v vrednostne papirje domačih in tujih izdajateljev. Upravljanje sklada temelji na napovedih, kot so splošne ekonomske razmere, pri dolžniških vrednostnih papirjih v iskanju časovne primernosti in pri naložbah v lastniške vrednostne papirje glede na izbiro po panogah.

Upravljevec AIII VPS je upravičen do obračuna vstopnih stroškov, upravljaljske provizije ter izstopnih stroškov. Vstopni stroški po individualnem pokojninskem načrtu znašajo 3,5 % in se v enajstem letu članstva znižajo na 3 %, obračunajo se ob vsakokratnem vplačilu premije. Provizija upravljanja znaša največ 1,3 % in se znižuje skladno s povečanjem povprečne letne čiste vrednosti sredstev sklada. Upravljevec izstopne provizije ne zaračuna v primeru rednega prenehanja zavarovanja, medtem ko ob izrednem prenehanju znaša 1 % odkupno VEP⁹ na dan izstopa iz sklada.

Ob uveljavitvi pravice do dodatne starostne pokojnine, upravljevec sklada unovči odkupno VEP, ki so vpisane na osebni račun člana. V skladu s pokojninskim načrtom sklade v imenu in za račun člana življenjsko zavarovanje. Član postane s sklenitvijo zavarovalne pogodbe zavarovanec in upravičenec do dodatne starostne pokojnine, ki se izplačuje v obliki mesečne pokojninske rente. Osebni račun člana se s tem zapre, s čimer preneha njegovo članstvo v AIII VPS.

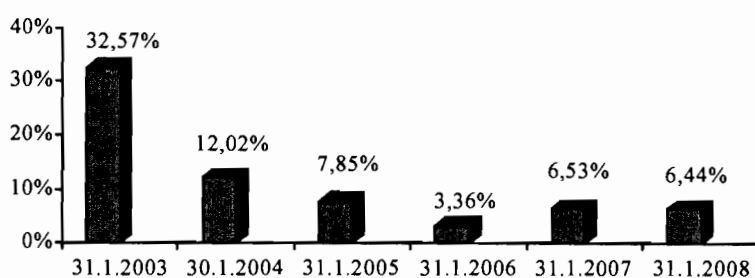
Zavarovanec lahko v trenutku uveljavljanja pravice izbere obliko izplačila dodatne pokojnine. Izbira lahko med pokojninsko rento brez ali z garantirano deset letno dobo izplačevanja. V primeru smrti zavarovanca in izbrane garantirane dobe izplačevanja, pripadajo upravičencu oziroma dediču še vse neizplačane dodatne pokojnine, do preteka desetletnega obdobja. Ob izbiri negarantirane dobe izplačevanja rente, je v primeru smrti zavarovanca, zavarovalnica prosta obveznosti iz zavarovalne pogodbe.

⁹ Vrednost enot premoženja.

4.2.2 Primer izračuna pokojnine po individualnem pokojninskem načrtu AIII

Višina dodatne starostne pokojnine je odvisna od višine vplačane premije, dobe varčevanja, odkupne VEP na osebnem računu, spola zavarovanca in njegove starosti ob začetku izplačevanja dodatne starostne pokojnine. Izračunana VEP temelji na doseženi donosnosti VPS. Donos sklada se obračuna enkrat mesečno, ob koncu meseca. Na sliki 4.1 je prikazan povprečni letni donos AIII VPS izračunan na zadnji obračunski dan v mesecu januarju, od leta 2003 do leta 2008, za preteklih 12 mesecev v posameznem letu poslovanja.

Slika 4.1 Povprečni letni donos AIII VPS

Vir: Finance 2008

Prikazani pretekli donosi lahko služijo posamezniku le za učinkovitejšo predstavbo in orientacijo realno možnih pričakovanj, pri vključitvi v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. Dejanski prihodnji donos AIII VPS je nepredvidljiv in predvsem odvisen od ekonomskih razmer na trgu in posledičnega poslovanja, upravljanja ter naložbene politike sklada.

Primer informativnega izračuna AIII VPS je narejen za povsem zdravo 31 letno žensko, ki po individualnem pokojninskem načrtu plačuje 25 let, mesečno premijo 41,70 EUR. V izračunu niso upoštevani, po zakonu določeni pogoji za uveljavljanje pravic do izplačevanja mesečne pokojninske rente. Zato prične oseba glede na dobo zavarovanja hipotetično prejemati pokojninsko rento že pri dopolnjeni starosti 56 let. Zavarovanje z deset letno zajamčeno pokojninsko rento, je sklenjeno s 1. 1. 2008.

Tabela 4.3 Informativni izračun mesečne pokojninske rente

Mesečna premija	41,70 EUR
Doba vplačevanja	25 let
Vložena sredstva	12.510,00 EUR
Letni donos	6 %
Obresti za celotno obdobje	11.218,90 EUR
Privarčevana sredstva	23.728,90 EUR
Mesečna pokojninska renta	84,70 EUR

V tabeli 4.4 predstavljen informativni izračun, velja za izplačevanje 25 letne mesečne pokojninske rente iz naslova zavarovanja za dodatno starostno pokojnino z deset letno zajamčeno dobo izplačevanja. Izračun je narejen po pogojih upravljavca na podlagi predvidene 6 % donosnosti sredstev AIII VPS in po trenutnih informativnih faktorjih za izračun pokojninskih rent Zavarovalnice Triglav, kot izplačevalke dodatnih pokojnin. V izračunu so že upoštevani vsi stroški upravljavca. Vstopna provizija, ki se zaračuna ob vsakokratnem plačilu premije in znaša prvih deset let 3,5 % ter 3 % za zadnjih 15 let članstva v skladu. Upravljavška provizija, ki je obračunana od čiste vrednosti sredstev sklada in znaša največ 1,3 % za posamezno leto.

5 VARČEVANJE V OKVIRU TRETJEGA POKOJNINSKEGA STEBRA

Tretji steber predstavlja privatne prihranke posameznika, ki so namenjeni za potrošnjo v njegovi starosti. Teh prihrankov ne smemo enačiti z osebnimi prihranki posameznika, ki so namenjeni varčevanju za finančno varnost v bližnji prihodnosti. Prav tako tretji steber praviloma ne uživa spodbud s strani države z različnimi davčnimi olajšavami, kot je to značilno za drugi steber. Prednost tretjega stebra je v neomejeni višini mesečne premije, pri izplačilu pokojninske rente pa za razliko od drugega stebra ni potrebno plačati davka na dohodek, saj je bil ta že plačan. V tretji steber so poleg rentnih in življenjskih zavarovanj vključena tudi naložbena zavarovanja, VS¹⁰, individualno vlaganje v vrednostne papirje, naložbe v nepremičnine ...

Osnovni problem posameznika, ki želi na svojo starost prejemati zadovoljivo pokojnino iz osebnih prihrankov je, da se tega prepozno zave. Takšno varčevanje zahteva daljše obdobje, saj je v kratkem času težko privarčevati zadostno količino denarja, brez velike odpovedi sedanjí potrošnji (McRae 1997, 93).

5.1 Oblike individualnega prostovoljnega varčevanja

Glavni izvajalci prostovoljnega pokojninskega zavarovanja so zavarovalnice in banke, v manjši meri pa VS, ki tudi omogočajo investiranje oziroma dodatno varčevanje za pokojnino. Pri vsakem varčevanju oziroma naložbi obstaja neka vrsta tveganja, zato se ne bi smeli bati tveganj. V grobem lahko dodatna varčevanja v okviru tretjega pokojninskega stebra delimo na:

- individualno vlaganje v nepremičnine,
- individualno vlaganje v vrednostne papirje,
- vlaganje v VS,
- rentno varčevanje,
- življenjsko zavarovanje,
- naložbeno življenjsko zavarovanje,
- rentno zavarovanje.

Tako pri individualnem vlaganju v nepremičnine kot pri vlaganju v vrednostne papirje je poudarek na svobodnem in individualnem upravljanju premoženja. Pri dolgoročnem vlaganju v VS, rentnem varčevanju, življenjskem zavarovanju, naložbenem življenjskem zavarovanju in rentnem zavarovanju pa gre za že uokvirjeno in vnaprej usmerjeno obliko varčevanja, ki jo za bodoče varčevalce pripravijo in nato v paketu ponujajo razne finančne institucije, pod vnaprej določenimi pogoji.

¹⁰ Vzajemni sklad

V nadaljevanju so predstavljene vse navedene oblike varčevanj. Opisane so glavne lastnosti, prednosti in slabosti pri tako imenovanih paketnih varčevanjih. Na hipotetičnem primeru je z informativnim izračunom prikazan donos za posamezno obliko vlaganja ter posledično tudi predvidena višina izplačevanja pokojninske rente. Zaradi narave varčevanja ni podrobneje opisano individualno vlaganje v nepremičnine ter individualno vlaganje v vrednostne papirje. Z namenom dodatnega varčevanja za pokojnino, sta ti dve obliki vlaganja manj primerni, ker puščata posamezniku proste roke pri razpolaganju s sredstvi, kar terja med drugim predvsem veliko dragocenega časa in znanja. Za razliko pri paketnih varčevanjih nimamo dodatnih skrbi z upravljanjem premoženja, ker prepustimo svoja sredstva v upravljanje finančno izobraženim strokovnjakom.

5.1.1 Individualno vlaganje v nepremičnine

Oddajanje nepremičnin je v Sloveniji zelo pogost in dobičkonosen posel. Pobiranje najemnine prinaša dodatna denarna sredstva, ki lahko služijo za dodatno pokojnino.

Drugi način pridobivanja dohodka s pomočjo nepremičnin se skriva v kupovanju starih, njihovi obnovi in nato prodaji po višji ceni, kot je bila nepremičnina kupljena. Ker v Sloveniji trenutno cene nepremičnin, zlasti v večjih mestih rastejo, se takšni podvigi tudi zelo izplačajo. Zaslužen denar se hipotetično lahko privarčuje za kasneje, z namenom črpanja ob upokojitvi. Žal zahteva to poleg discipliniranega ravnanja posameznika tudi veliko vloženga časa, truda in predvsem poznavanja trga nepremičnin.

Individualno vlaganje v nepremičnine je kljub donosnosti, manj primerna oblika dodatnega varčevanja za pokojnino, ker ne predstavlja rednega varčevanja temveč zgolj trenutno želeni zaslužek.

5.1.2 Individualno vlaganje v vrednostne papirje

Pri individualnem vlaganju v vrednostne papirje nastopajo banke in borznoposredniške hiše, kot izvajalci preko katerih se v glavnem trguje z vrednostnimi papirji. Podobno kot VS se tudi ta oblika varčevanja za dodatno pokojnino ukvarja z naložbami v vrednostne papirje, le da je ta oblika na osebni ravni vsakega vlagatelja. To pomeni, da za spremljanje tečajev delnic na borzi ne skrbijo strokovni kadri kot v primeru vzajemnega sklada, pač pa vsak posameznik sam (Vešligaj 2004, 44).

Posameznik lahko investira v domače ali tuje vrednostne papirje, v delnice ali obveznice. Najbolje, da za to skrbi osebni borzni posrednik, ki svetuje glede naložbenih možnosti. Tu ne smemo zanemariti stroškov svetovanja pri upravljanju s premoženjem in stroškov, ki se pojavljajo pri vsakem nakupu oziroma prodaji posameznega vrednostnega papirja, kar zniža njegovo donosnost. Pri delnicah je napovedovanje bodočih vrednosti veliko bolj tvegano in nepredvidljivo kot pri ostalih naložbah, ker so

spremembe manjše in manj pogoste. Takšna oblika varčevanja za pokojnino je zelo tvegana. Zahteva znanje in čas za spremljanje samega borznega dogajanja, novic poslovnega sveta in drugih dejavnikov, ki vplivajo na gibanje tržne vrednosti delnic.

5.1.3 Vlaganje v vzajemne sklade

VS je premoženje oblikovano z namenom povečanja njegove vrednosti z vlaganjem v vrednostne papirje. Premoženje je v izključni lasti vlagateljev in je razdeljeno na enake osnovne dele, točke oziroma enote premoženja. Je oblika dolgoročnega varčevanja in plemenitenja sredstev, ki ga sestavljajo naložbe v delnice, obveznice, zakladne menice in depozite. Ob strokovnem in nadzorovanem upravljanju predstavljajo VS, ki so skupno premoženje večjega števila vlagateljev, varno in donosno naložbo. Zaradi razpršitve naložb in posledično zmanjševanja nesistematičnega tveganja, so manj tvegana oblika varčevanja, kot neposredna naložba v lastniški vrednostni papir.

Zbiranje sredstev za dodatno pokojnino s pomočjo varčevanja v VS je v tujini pogosto, vendar večina slovenskih vlagateljev še ne razmišlja tako dolgoročno. Zaradi višjega tveganja prinašajo VS višje donose, kot jih poznamo v bankah in zavarovalnicah. Torej VS so lahko primerna oblika varčevanja za dodatno pokojnino.

Pri vlaganju v VS je na dohodek iz kapitala fizičnih oseb, ki ga predstavljajo obresti, dividende in kapitalski dobiček stopnja davka 20 %. Vendar se pri kapitalskem dobičku stopnja obdavčitve vsakih pet let imetja kapitala znižuje in znaša po dopoljenih (ZDoh-2 2006, 132. člen):

- petih letih 15 %,
- desetih letih 10 %,
- petnajstih letih 5 %,
- dvajsetih letih 0 %.

Navedeno pomeni, da se pri dolgoročnem varčevanju v VS, ne plača davka od kapitalskega dobička, če je doba varčevanja v VS daljša od dvajsetih let.

5.1.4 Rentno varčevanje

Rentno varčevanje je namenjeno uresničevanju dolgoročnih ciljev, kot je na primer šolanje otrok, dodatna pokojnina, nakup stanovanja, avtomobila ali drugih vrednejših dobrin. Izvajalci so v glavnem banke, ki na podlagi predhodno vplačanih premij, varčevalcem po končanem varčevalnem obdobju izplačujejo rento. Obdobje varčevanja je po pogodbi vnaprej določeno s strani varčevalca ter banke, lahko pa se tudi podaljšuje. Po končanem varčevanju, nastopi enoletno mirovanje privarčevanih sredstev. Banka po dogovoru privarčevana sredstva izplača v enkratnem znesku ali v obliki rente. Rizična komponenta pri bankah, kot izvajalkah rentnega varčevanja ne obstaja, saj je izplačevanje rente za varčevalca časovno vnaprej točno določeno.

Obresti obračunane v skladu s pogodbo o rentnem varčevanju so po zakonu o dohodnini, predmet obdavčitve. Napovedi ni potrebno vložiti, če obresti dosežene v davčnem letu, ne presegajo zneska določenega z zakonom, ki ureja dohodnino. Znesek za leto 2007 znaša 1.000,00 EUR. V zakonu je predvidena tudi možnost razmejitev obresti. Varčevalec, ki se odloči prijavljati obresti sproti, mora najkasneje do konca leta v katerem je bila pogodba o varčevanju sklenjena, banki oziroma hranilnici predložiti *obvestilo o uveljavljanju davčne osnove* po 84. členu ZDoh-2. V primeru, da se obresti za celotno obdobje varčevanja, prijavi v letu izteka varčevanja, so vse obresti obdavčene naenkrat (ZDoh-2 2006, 133. člen).

Pri dolgoročnem varčevanju je za varčevalca primernejša razmejitev obresti. Za razliko od višine obresti na celotno obdobje varčevanja, je razmejena višina obresti na posamezno leto manjša in zato posledično tudi verjetnost obdavčitve nižja.

5.1.5 Življenjsko zavarovanje

Življenjsko zavarovanje je oblika prostovoljnih osebnih zavarovanj, ki omogoča posamezniku organiziranje lastne socialne varnosti, katera je prilagojena okoliščinam, kjer živi. Današnja socialna varnost vedno bolj temelji na individualni varnosti, ki si jo mora zagotoviti vsak posameznik sam. Pojavlja se v različnih oblikah, obstaja pa tudi možnost raznih kombinacij, ki zavarovancem omogočajo izbiro uresničevanja potreb in ciljev, ki jim je zavarovanje namenjeno. Ima tudi družbeno psihološko funkcijo, saj zmanjšuje strah pred dogodki, ki ogrožajo eksistenco posameznika, hkrati pa ta oblika gospodarske dejavnosti ni pomembna samo za posameznika, temveč za gospodarstvo in državo kot celoto. Od drugih zavarovanj, na primer premoženjskih, se razlikuje po posebnih določilih, ki za druga zavarovanja ne veljajo. Zavarovalna pogodba se v marsikaterem delu bistveno razlikuje od ostalih pogodb (Balkovec 2002, 266–267).

Po Zakonu o davku od prometa zavarovalnih poslov se pri osebnih življenjskih zavarovanjih, katerih zavarovalno razmerje ni krajše od desetih let, davka v višini 6,5 % pri plačilu premije ne obračuna. Dohodek iz življenjskega zavarovanja prav tako ni obdavčen v primeru (ZDoh-2 2006, 82. člen):

- doživetja, če sta zavarovalec in upravičenec ista oseba ter zavarovalno razmerje ni krajše od desetih let,
- smrti zavarovane osebe.

5.1.6 Naložbeno življenjsko zavarovanje

Življenjsko zavarovanje, vezano na enote investicijskih skladov, je zavarovanje pri katerem zavarovanec prevzema naložbeno tveganje, povezano s spremembo vrednosti investicijskih kuponov oziroma drugih vrednostnih papirjev investicijskih skladov (Zakon o zavarovalništvu 2006, 2. člen).

Naložbeno življenjsko zavarovanje je mešanica med mešanim življenjskim zavarovanjem in naložbami oziroma varčevanjem v VS. Bistvena razlika med mešanim življenjskim zavarovanjem in naložbenim življenjskim zavarovanjem je v stopnji sodelovanja zavarovanca pri naložbeni politiki lastnega zavarovanja. Pri naložbenem življenjskem zavarovanju zavarovanec sam odloča, v kateri sklad bo naložil sredstva ter kako bo razdelil premijo med posamezne sklade. S tem zavarovanec prevzema naložbeno tveganje nase. Pri mešanem življenjskem zavarovanju zavarovanec na naložbeno politiko nima nikakršnega vpliva, ne prevzema pa tudi nobenega naložbenega tveganja. Deležen je zjamčene donosnosti, glede na uspešnost naložbene politike zavarovalnice pa tudi letnih pripisov dobička (Berčič 2002, 25).

Kot dodatna oblika varčevanja za pokojnino, je naložbeno življenjsko zavarovanje primerno za vse, ki nimajo časa za individualno vlaganje v vrednostne papirje in ob tem želijo biti tudi življenjsko zavarovani za primer smrti. Premija je razdeljena na riziko in varčevalni del. Naložbena življenjska zavarovanja predstavljajo donosno možnost zagotavljanja varnosti in varčevanja za dodatno pokojnino hkrati.

Za plačilo davka od dohodka in davka od prometa zavarovalnih poslov, veljajo za naložbeno življenjsko zavarovanje enaki pogoji kot za ostale oblike življenjskih zavarovanj.

5.1.7 Rentno zavarovanje

Rentno zavarovanje predstavlja obliko izplačila zavarovalne vsote¹¹ na podlagi predhodno vplačanih premij, ponavadi do smrti. Zanj se odločimo, kadar želimo zagotoviti ekonomsko varnost v času, ko bomo upokojeni. Poznamo veliko različic rentnega zavarovanja, in sicer glede na (Miš Svoltjšak 2002, 101):

- Metode vplačevanja premij: enkratno vplačilo, večkratno vplačilo premije.
- Obljube zavarovalnice: polna, čista ali dosmrtna renta, renta z zjamčenim časom izplačevanja, renta z zjamčenim zneskom izplačila.
- Začetek izplačevanja rente: takojšna renta, odložena renta (renta z zamikom).
- Število rentnih zavarovancev: posamična renta, povezana renta.
- Način izplačevanja rente: v nominalnih denarnih enotah, v realnih denarnih enotah, z dobičkom.

Za tiste, ki se zavarujejo rentno, je značilno, da so običajno bolj zdravi in da živijo dlje časa kot ostali zavarovanci (Rejda 1986, 349).

¹¹ Zavarovalna vsota oziroma zavarovalnina je znesek, od katerega se določi zavarovalna premija in hkrati tudi najvišji možni znesek, ki ga izplača zavarovalnica ob izpolnitvi pogojev, ki so določeni v pogodbi.

5.2 Vlaganje v vzajemni sklad Abančne DZU Uravnoteženi

VS zbirajo sredstva tako, da prodajajo posamezne enote premoženja, lahko jim rečemo tudi investicijski kuponi¹², ki se glasijo na eno ali več enot investicijskega sklada. Z nakupom enot premoženja postane vlagatelj delni lastnik vseh vrednostnih papirjev VS, ki so razpršeni po različnih merilih (regije, panoge, izdajatelji).

Abančna DZU¹³ upravlja devet VS z različnimi naložbenimi strategijami. V tabeli 5.1 je prikazana naložbena politika, geografska usmeritev ter stopnja tveganja¹⁴ posameznega tipa sklada. Skrbnik vseh VS Abančne DZU je Abanka Vipava.

Tabela 5.1 Vzajemni skladi Abančne DZU

TIP SKLADA	NAZIV VZAJEMNEGA SKLADA	NALOŽBENA POLITIKA	GEOGRAFSKA USMERITEV	STOPNJA TVEGANJA
DELNIŠKI REGIJSKI	Abančna DZU DELNIŠKI AZIJA	80–100 % delnic 0–20 % obveznic 0–20 % denarnih sredstev	Azija in Oceanija	8–višje do visoko tvegan
DELNIŠKI REGIJSKI	Abančna DZU DELNIŠKI ZDA	80–100 % delnic 0–20 % obveznic 0–20 % denarnih sredstev	Združene države Amerike	8–višje do visoko tvegan
DELNIŠKI REGIJSKI	Abančna DZU DELNIŠKI EVROPA VIPA INVEST	80–100 % delnic 0–20 % obveznic 0–20 % denarnih sredstev	Evropa	8–višje do visoko tvegan
DELNIŠKI GLOBALNI	Abančna DZU DELNIŠKI AKTIVNI	75–100 % delnic 0–25 % obveznic 0–25 % denarnih sredstev	Znotraj in zunaj Evropske unije	8–višje do visoko tvegan
DELNIŠKI GLOBALNI	Abančna DZU DELNIŠKI SVET	80–100 % delnic 0–20 % obveznic 0–20 % denarnih sredstev	Evropa, Severna in Južna Amerika, Azija in oceanija	7–višje tvegan
MEŠANI / URAVNOTEŽENI	Abančna DZU MEŠANI	50–70 % delnic 10–50 % obveznic 0–40 % denarnih sredstev	Znotraj in zunaj Evropske unije	6–srednje do višje tvegan
MEŠANI / URAVNOTEŽENI	Abančna DZU URAVNOTEŽENI	40–60 % delnic 20–60 % obveznic 0–40 % denarnih sredstev	Znotraj in zunaj Evropske unije	6–srednje do višje tvegan
OBVEZNIŠKI	Abančna DZU OBVEZNIŠKI	0–75 % obveznic in denarnih sredstev	Znotraj in zunaj Evropske unije	4–nizko do srednje tvegan
DENARNI	Abančna DZU DENARNI EURO	0–10 % obveznic 90 % –100 % denarnih sredstev	Znotraj in zunaj Evropske unije	6–zelo nizko tvegan

Vir: Abančna DZU 2007a

¹² Nakupna oziroma odkupna vrednost investicijskega kupona VS je enaka zmnožku števila enot premoženja in VEP vzajemnega sklada, ki je pri nakupu povečana za vstopne stroške ter pri prodaji zmanjšana za izstopne stroške, do katerih je upravičena družba za upravljanje.

¹³ Abančna DZU d. o. o. je gospodarska družba s sedežem v RS, ki je pridobila dovoljenje Agencije za trg vrednostnih papirjev za opravljanje storitev investicijskih skladov.

¹⁴ V skladu z dokumentom, Predlog za razvrščanje skladov glede na tveganost naložbene politike (ZDU-GIZ, november 2003), se VS po stopnji tveganja, glede na naložbeno politiko, uvrsti znotraj 10-stopenjske lestvice.

Izbira VS je povsem odvisna od cilja in dobe varčevanja. V tabeli 5.2 so navedeni dejavniki za oceno primernosti naložbe glede na finančni cilj posameznika. Navedeni parametri lahko služijo za pomoč pri izbiri VS in niso zagotovilo za dosežene donose.

Tabela 5.2 Primernost naložbe glede na finančni cilj

NALOŽBENA POLITIKA	FINANČNI CILJ	PRIMERNOST NALOŽBE
DENARNE REZERVE, BANČNI DEPOZITI, DRŽAVNI KRATKOROČNI VREDNOSTNI PAPIRJI	doseganje osnovne finančne varnosti	zelo primerna
	kratkoročni in srednjeročni finančni cilji	zelo primerna
	pokojninsko varčevanje	manj primerna
	nakup nepremičnine	srednje primerna
	nakup večjih luksuznih dobrin	manj do srednje primerna
	šolanje otrok	manj do srednje primerna
OBVEZNICE	prejemanje rednih dohodkov	srednje primerna
	doseganje osnovne finančne varnosti	srednje primerna
	kratkoročni in srednjeročni finančni cilji	manj do srednje primerna
	pokojninsko varčevanje	srednje do zelo primerna
	nakup nepremičnine	srednje primerna
	nakup večjih luksuznih dobrin	srednje primerna
DELNICE	šolanje otrok	srednje primerna
	prejemanje rednih dohodkov	zelo primerna
	doseganje osnovne finančne varnosti	neprimerna
	kratkoročni in srednjeročni finančni cilji	neprimerna
	pokojninsko varčevanje	srednje do zelo primerna
	nakup nepremičnine	manj do srednje primerna
	nakup večjih luksuznih dobrin	srednje do zelo primerna
	šolanje otrok	srednje do zelo primerna
	prejemanje rednih dohodkov	manj do srednje primerna

Vir: Kleindienst 2001, 31

Glede na navedeno naložbeno politiko je za pokojninsko varčevanje najprimernejše vlaganje v VS, ki v večji meri obsegajo predvsem naložbe v delnice in obveznice. Naložbe v denarne rezerve, bančne depozite ter državne kratkoročne vrednostne papirje so manj primerne, zato je priporočljivo, da je obseg teh naložb pri pokojninskem varčevanju minimalen.

Glede na naložbeno politiko in finančni cilj, je med skladi upravljavca Abančne DZU, za pokojninsko varčevanje najprimernejši VS Abančne DZU Uravnoteženi.

5.2.1 Lastnosti vzajemnega sklada Abančne DZU Uravnoteženi

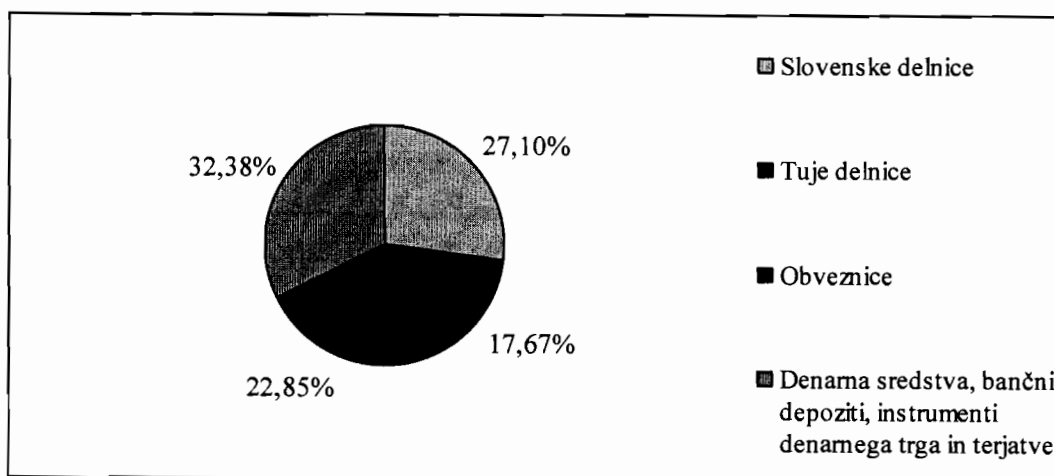
Posebnost VS Abančne DZU je v načinu obračunavanja vstopnih in izstopnih stroškov, ki so prilagojeni vlagatelju glede na finančne cilje, po naslednjih shemah (Abančna DZU 2007a, 4):

- Shema A je namenjena naključnim, enkratnim in občasnim vplačilom.
- Shema B spodbuja varčevanje na daljše časovno obdobje.
- Shema C spodbuja obročno varčevanje na daljše časovno obdobje.
- Shema F je namenjena vlagateljem z visokimi vplačili.

Glede na naravo varčevanja za pokojnino, so v nadaljevanju predstavljene značilnosti vlaganja v investicijski kupon VS Abančne DZU Uravnoteženi, po shemi C. Najnižji znesek periodičnega vplačila po shemi C znaša vključno z vstopnimi stroški 20,00 EUR za mesečna vplačila in 250,00 EUR za letna vplačila.

Premoženje VS Abančne DZU Uravnoteženi je investirano v vrednostne papirje in instrumente denarnega trga izdajateljev znotraj in zunaj EU. Naložbe VS niso omejene regionalno, panožno ali glede na tržno kapitalizacijo izdajateljev. Kriterij razpršitve naložb je iskanje primerne razmerja med donosom in tveganjem za premoženje VS ob upoštevanju tržnih napovedi in priložnosti pri iskanju podcenjenih in potencialno rastočih vrednostnih papirjev (Abančna DZU 2007a, 2).

Slika 5.1 Struktura premoženja po vrsti vrednostnih papirjev na dan 30. 11. 2007

Vir: Abančna DZU 2007a

Iz slike 5.1 je razvidna struktura premoženja VS Abančne DZU Uravnoteženi, na dan 30. 11. 2007. Naložbe v Slovenske delnice so meseca novembra obsegale 27,10 % sredstev vzajemnega sklada. V tuje delnice je bilo naloženih najmanj sredstev, in sicer le 17,67 %. Sredstev vloženih v obveznice je bilo 22,85 %, medtem ko je bilo največ 32,38 % naložb v denarna sredstva, bančne depozite, instrumente denarnega trga in terjatve.

Pri vlaganju v VS nastopata dve vrsti stroškov. Neposredni stroški so sestavljeni iz vstopne in izstopne provizije ter posredni stroški, ki obsegajo provizijo za upravljanje, provizijo za skrbniške storitve in druge stroške sklada.

- *Vstopne in izstopne stroške* se plača ob vsakokratnem vplačilu oziroma dvigu sredstev iz VS. Po varčevalnem načrtu sheme C so vlagatelji, v primeru dobe vlaganja 8 let ali več, oproščeni plačila tako vstopnih kot tudi izstopnih stroškov (Abančna DZU 2007a, 11).
- *Provizija za upravljanje VS Abančne DZU Uravnoteženi* znaša 1,50 % povprečne letne čiste vrednosti sredstev¹⁵ sklada. Upravljavska provizija se izplača iz sredstev VS dvakrat mesečno, in sicer 15. in zadnjega dne v mesecu. Abanka Vip, kot skrbnik pa je upravičena do letne *provizije za skrbniške storitve* v višini 0,15 % od povprečne letne čiste vrednosti sredstev VS (Abančna DZU 2007a, 15).

Varčevalni načrt po shemi C, Abančne DZU Uravnoteženi, se redno zaključi s potekom v pristopni izjavi določene dobe varčevanja. Sredstva vložena v okviru zaključenega varčevalnega načrta ostanejo vložena v VS do prejema pisne zahteve za izplačilo s strani vlagatelja, ki je imetnik investicijskega kupona. V primeru smrti imetnika investicijskih kuponov, se sredstva izplačajo dedičem, ki morajo na podlagi sodnega sklepa o dedovanju predložiti vlogo za prenos enot VS.

5.2.2 Primer izračuna za vzajemni sklad Abančne DZU Uravnoteženi

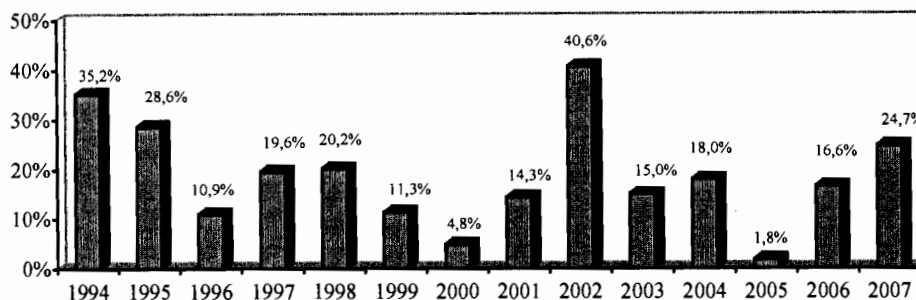
Na hipotetičnem primeru je v nadaljevanju prikazan rezultat dolgoročnega varčevanja v VS Abančne DZU Uravnoteženi. Izbrane predpostavke za informativni izračun, privarčevanih sredstev v omenjenem VS so določene za izmišljeno osebo.

Ženska stara 31 let, svoja sredstva vlaga 25 let v VS Abančne DZU Uravnoteženi, po shemi C. V izbrani sklad mesečno nameni 40,00 EUR in tako redno varčuje do svojega 56 leta starosti.

Kadar govorimo o donosih za obdobje več let, se postavi vprašanje, kakšno je bilo preteklo letno povprečje VS. Sicer v preteklosti dosežena donosnost, še ni pokazatelj njene donosnosti v prihodnosti, vendar nam lahko pretekli donosi služijo za orientacijo in s tem posledično tudi pomagajo pri izbiri VS. Slika 5.2 prikazuje podatke povprečnih letnih donosov VS Abančne DZU Uravnoteženi, od leta 1994 do vključno leta 2007. Pretekla nominalna donosnost se kaže v nestanovitni rasti vrednosti točke sklada. Pri predstavljenih stopnjah donosa niso upoštevane vstopne in izstopne provizije, kakor tudi ne davek na kapitalski dobiček. Upravljavska provizija je upoštevana že v izračunu VEP, saj se dnevno odvaja od VS in zato ne vpliva na letno donosnost.

¹⁵ Čista vrednost sredstev je vrednost premoženja vzajemnega sklada, zmanjšana za obveznosti vzajemnega sklada, hkrati pa tudi zmnožek VEP in števila enot premoženja.

Slika 5.2 Povprečni letni donos VS Abančne DZU Uravnoteženi

Vir: Abančna DZU 2007a, 23

Glede na navedene pretekle donose VS Abančne DZU Uravnoteženi, je posledično izbran pesimistični scenarij varčevanja oziroma poslovanja sklada. Pri informativnem izračunu je zato stalno upoštevan 10 % letni povprečni donos sklada. Ker je doba vlaganja 25 let, smo po preteku varčevalnega obdobja oproščeni plačila davka od kapitalskega dobička. Zaradi dobe in vlaganja po izbranem varčevalnem načrtu sheme C smo oproščeni tudi plačila vstopne in izstopne provizije.

Tabela 5.3 Informativni izračun za VS Abančne DZU Uravnoteženi

Mesečno vplačilo	40,00 EUR
Doba varčevanja	25 let
Vložena sredstva	12.000,00 EUR
Letni donos	10 %
Obresti za celotno obdobje	43.200,31 EUR
Izplačana sredstva	55.200,31 EUR

Iz tabele 5.2 je razvidno, da po 25 letih varčevanja dobimo skupaj z obrestmi v celoti izplačanih 52.200,31 EUR. Navedeno vsoto privarčevanih sredstev lahko namenimo za izplačevanje dodatne mesečne pokojninske rente. Ob predpostavki, da za izplačilo mesečne rente sklenemo rentno zavarovanje z enkratnim vložkom privarčevanih sredstev, je primer izračuna dodatne pokojnine prikazan v tabeli 5.7.

5.3 Rentno varčevanje Abanke Vipa

Abanka Vipa ima v ponudbi obliko rentnega varčevanja s sestavljeno obrestno mero, ki predstavlja vsoto Euribor-ja¹⁶ in pribitka. Euribor se spreminja dvakrat letno.

¹⁶ Euribor je referenčna obrestna mera Evropske denarne unije, kot jo določa Združenje evropskih bank (European Banking Federation) in predstavlja letno obrestno mero za medbančne depozite v EUR.

Njegova višina se ugotovi na dan 31. 3. in na dan 30. 9. ter velja naslednjih šest mesecev. Pribitek na Euribor je fiksni. Obresti banka obračunava in pripisuje letno, zadnjega dne vsakega koledarskega leta, ter ob izteku roka vezave, ko jih tudi izplača.

5.3.1 Lastnosti rentnega varčevanja Abanke Vip

Pogodba o rentnem varčevanju je moč skleniti najmanj za dobo pet let. Osnovno pogodbo je možno podaljšati za najmanj eno leto in največ 25 let. Skupna doba varčevanja je torej lahko 30 let. Minimalni polog pri rentnem varčevanju je 20 EUR za mesečna vplačila ter 1.250 EUR za enkratno vplačilo.

Po osnovni pogodbi, je doba varčevanja 60 mesecev nato pa so sredstva vezana še 13 mesecev po pogodbeni obrestni meri. V primeru da na osnovno pogodbo ni sklenjenega aneksa o podaljšanju, se po skupno šestih letih in enem mesec varčevanje zaključi. Podaljšanje rentnega varčevanja z mesečnimi vplačili je možno kadarkoli, vendar najkasneje en mesec pred zapadlostjo zadnjega obroka (Abanka Vip 2007a).

Rentno varčevanje ne omogoča mirovanja plačila premije, zato se zaradi izostanka ali prenizkega mesečnega vplačila, doba rentnega varčevanja ne podaljša. Po 24 mesecih je moč prekiniti rentno varčevanje vendar se privarčevana sredstva izplačajo šele po 24 mesecih od dneva prekinitve. To pomeni, da so privarčevana sredstva v najkrajšem času izplačana po skupno štirih letih in en dan. Le v izjemnih primerih, kot so smrt, preselitev v tujino, naravne nesreče in podobno, je možna predčasna prekinitvev in sredstva so v tem primeru takoj na razpolago (Abanka Vip 2007a).

Rentno varčevanje se redno zaključi s potekom roka vezave sredstev, ki je določen v pogodbi oziroma aneksu k tej pogodbi. Po poteku roka vezave, lahko varčevalec razpolaga s privarčevanimi sredstvi na naslednje načine (Abanka Vip 2007b, 5. člen):

- privarčevana sredstva se izplačajo v obliki mesečne rente,
- vsa privarčevana sredstva se izplačajo v enkratnem znesku,
- del sredstev se izplača v enkratnem znesku in del v obliki mesečne rente.

V primeru smrti varčevalca oziroma upravičenca rente, se sredstva na podlagi sklepa o dedovanju razvežejo in v celoti izplačajo dedičem. Če dediči ne želijo razvezati rentnega varčevanja, lahko na podlagi sklepa o dedovanju podpišejo dodatni aneks, s katerim se pravice in obveznosti iz rentnega varčevanja prenesejo na dediča.

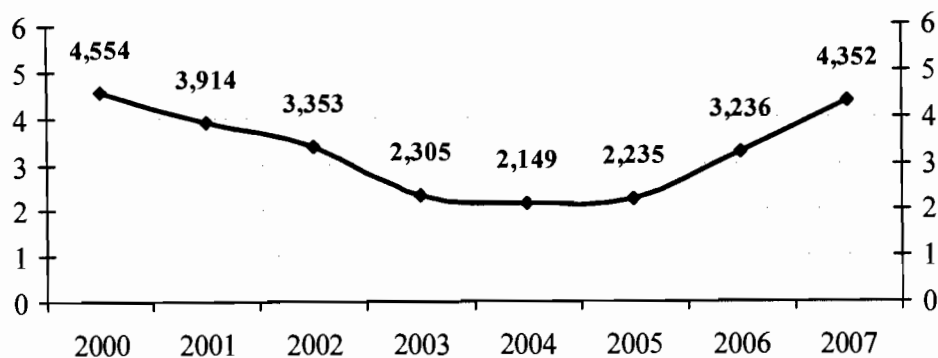
5.3.2 Primer izračuna za rentno varčevanje Abanke Vip

Zaradi lažje primerjave so za izračun rentnega varčevanja uporabljeni podatki, iz katerih smo izhajali že pri informativnem izračunu za VS Abančne DZU Uravnoteženi.

Glede na hipotetični primer, sklenemo pogodbo o rentnem varčevanju za dobo 25 let in vsak mesec za varčevanje namenimo 40,00 EUR. Koliko sredstev privarčujemo na koncu varčevalnega obdobja je odvisno od višine obrestne mere rentnega varčevanja, ki

temelji na gibanju referenčne obrestne mere Euribor. Po trenutno veljavni ponudbi rentnega varčevanja Abanke Vipa znaša skupna obrestna mera 4,875 %.

Slika 5.3 Gibanje referenčne obrestne mere Euribor

Vir: European Banking Federation 2007

Iz slike 5.3 je razvidno gibanje Euribor-ja za zadnjih osem let. V posameznem letu je prikazano šestmesečno povprečje Euribor-ja, ki je izračunano na podlagi dnevno določenih podatkov. Gibanje Euribor-ja je kompleksno in nepredvidljivo, zato tudi najboljši analitiki težko predvidijo kratkoročno gibanje, kaj šele tako dolgoročno, kot je obdobje 25 let v našem primeru.

Ker je obrestna mera rentnega varčevanja sestavljena iz Euribor-ja in fiksnega pribitka, je pri izračunu za celotno obdobje varčevanja, upoštevana letna obrestna mera 4,5 %. Izračun je informativne narave in ne določa dejanskega privarčevanega zneska.

Tabela 5.4 Informativni izračun za rentno varčevanje Abanke Vipa

Mesečno vplačilo	40,00 EUR
Doba varčevanja	25 let
Vložena sredstva	12.000,00 EUR
Letni donos	4,5 %
Obresti za celotno obdobje	10.985,43 EUR
Izplačana sredstva	22.985,43 EUR

Iz podatkov v tabeli 5.4 so med drugim razvidne natekle obresti ob koncu varčevalnega obdobja. Le te nam za 92 % povečajo privarčevani delež sredstev. Po 25 letih varčevanja dobimo, zato skupaj z obrestmi izplačanih 22.985,43 EUR. S privarčevanimi sredstvi sklenemo rentno zavarovanje, s takojšnjim izplačilom mesečne rente, ki nam služi za izplačilo dodatne pokojnine. Primer izračuna pokojnine s privarčevanimi sredstvi, na podlagi rentnega varčevanja, je prikazan v tabeli 5.7.

5.4 Mešano življenjsko zavarovanje Zavarovalnice Triglav

Življenjska zavarovanja imajo pomembno vlogo v ekonomiji neke države, saj prispevajo k socialni stabilnosti (minimizirajo finančni stres in skrbi), zmanjšujejo breme države pri vzdrževanju upokojencev in v primeru zavarovančeve smrti zagotavljajo bližnjim ekonomsko varnost. Nekatero vrste življenjskih zavarovanj pa zavarovancem omogočajo, da poskrbijo za svojo blaginjo tudi po upokojitvi (Policy Issues in Insurance 1996, 13).

Zavarovalnica Triglav d. d. je največja slovenska zavarovalnica, katere ponudba v okviru življenjskih zavarovanj zajema tri različne osnovne oblike, in sicer:

- vseživljenjsko zavarovanje,
- rizično življenjsko zavarovanje,
- mešano življenjsko zavarovanje.

Vse-življenjsko zavarovanje je zavarovanje za primer smrti z namenom, da se ob smrti zavarovane osebe, ne glede na to kdaj ta nastopi, upravičencu izplača dogovorjena zavarovalna vsota in vsi do tedaj pripisani dobički. Zavarovanje vključuje tudi funkcijo hranjenja, kar pomeni da zavarovanec ob prekinutvi dobi iz varčevalnega dela povrnjen del že vplačane premije. Zaradi višjih administrativnih stroškov, ki nastopajo v začetnem hranilnem obdobju, police zavarovanja v prvih nekaj letih ni mogoče prodati. Kasneje, ko so premije že nižje od zavarovalne vsote, se polica lahko proda. Vseživljenjsko zavarovanje bi lahko zaradi funkcije varčevanja uvrstili med prostovoljna pokojninska zavarovanja le v primeru, da zavarovanec proda polico ob odhodu v pokoj.

Rizično življenjsko zavarovanje vsebuje samo element rizika, ne pa tudi hranjenja. Do izplačila zavarovalne vsote pride le, če zavarovanec v zavarovalnem obdobju umre in ne tudi, če ga preživi. Rizično življenjsko zavarovanje torej ne predstavlja potencialne oblike dodatnega varčevanja za pokojnino, ker ne vsebuje elementa varčevanja.

Mešano življenjsko zavarovanje je zavarovanje za primer smrti in doživetja. Ob smrti ali doživetju se upravičencu izplača zavarovalna vsota skupaj s pripisanim dobičkom. Upravičenec lahko izbira med izplačilom zavarovalne vsote v enkratnem znesku in ali izplačevanjem v obliki mesečne rente. Zaradi varčevalne komponente lahko predstavlja potencialno obliko dodatnega varčevanja za pokojnino, saj se premije na računu skozi leta akumulirajo, zavarovanec pa jih nato ob preteku zavarovalne dobe lahko koristi kot dodatek k osnovni pokojnini iz obveznega zavarovanja. Poleg tega, da zavarovanec dolgoročno varčuje za dodatno pokojnino, je povrh vsega tudi življenjsko zavarovan za primer smrti.

Z mešanim življenjskim zavarovanjem sta lahko zavarovani ena ali vzajemno, dve osebi. V nadaljevanju so predstavljene lastnosti individualnega mešanega življenjskega zavarovanja Zavarovalnice Triglav. Med navedenimi oblikami življenjskih zavarovanj je za dodatno pokojninsko varčevanje primernejše mešano življenjsko zavarovanje, ki je namenjeno tako zavarovanju kot tudi dolgoročnemu varčevanju za pokojnino.

5.4.1 Lastnosti mešanega življenjskega zavarovanja Zavarovalnice Triglav

Z mešanim življenjskim zavarovanjem Zavarovalnice Triglav je mogoče zavarovati le zdrave osebe. Osebe, ki niso popolnoma zdrave in osebe starejše od 65 let, je mogoče zavarovati le po dopolnilnih pogojih. Mešano življenjsko zavarovanje se sklene za najmanj pet in največ 25 let. Najnižji znesek mesečne premije znaša 15,00 EUR. Dogovorjena premija se plačuje mesečno, četrletno, polletno ali letno, glede na izbiro zavarovalca (Zavarovalnica Triglav 2007c, 1. člen).

Zavarovanje se sklene samo na način, da začne veljati prvi dan v naslednjem mesecu. S tem se začne tudi jamstvo zavarovalnice, pod pogojem, da je že vplačana prva premija. Med zavarovanjem se s plačevanjem ustrezno višje premije lahko zaprosi tudi za povečanje zavarovalne vsote. V primeru, da v prvem letu po povečanju zavarovana oseba umre zaradi bolezni oziroma da napravi samomor, izplača zavarovalnica le prvotno dogovorjeno zavarovalno vsoto. (Zavarovalnica Triglav 2007c, 11. člen).

Po najmanj plačilu premij za tri leta, ima zavarovalec možnost uveljavljati pravico do mirovanja, ki lahko neprekinjeno traja največ eno leto. V času trajanja zavarovanja se mirovanje lahko zahteva največ dvakrat (Zavarovalnica Triglav 2007c, 10. člen).

Ob zaostanku plačila ene ali več premij, se s prvim plačilom poravnajo najprej neplačane zapadle premije in nastale zamudne obresti. Če so do tedaj plačane premije najmanj za tri polna leta sme zavarovalnica, pri zavarovanjih z dobo zavarovanja 25 let, izjaviti zavarovalcu, da znižuje dogovorjeno zavarovalno vsoto brez nadaljnjega plačila premije sicer pa, da odstopa od pogodbe. Že vplačanih premij do razveze pogodbe, zavarovalnica ne vrne. Zavarovanje, ki preneha veljati zaradi neplačevanja premije oziroma je pretvorjeno v zavarovanje brez nadaljnjega plačevanja premije, se lahko na pisno zahtevo zavarovalca obnovi. (Zavarovalnica Triglav 2007c, 8. člen).

Zavarovalnica Triglav vodi varno investicijsko politiko življenjskih zavarovanj v skladu z zakonodajo. Zavarovancu jamči s celotno zajamčeno zavarovalno vsoto določeno na polici mešanega življenjskega zavarovanja. Jamstvo zavarovalnice se prične šest mesecev po izpolnitvi pogojev za začetek jamstva, kar pomeni od začetka trajanja zavarovanja.

Delovanje zavarovalnic je regulirano s strani države. Ta daje zavarovalnici soglasje k zavarovalnim pogojem, kateri so sestavni del zavarovalnega proizvoda. Država nadzira mejo solventnosti zavarovalnice oziroma rezerv in rezervacij, ki jih ima zavarovalnica. Zavarovalnica mora imeti določen delež sredstev zavarovanih pri

pozavarovalnici, kar pa je odvisno od prostorske razpršenosti predmetov zavarovanja, rezerv ter velikosti in homogenosti portfelja osnovne zavarovalnice.

Vsa življenjska zavarovanja, razen rizičnega, so udeležena pri vsakoletnemu dobičku, ki ga Zavarovalnica Triglav ustvarja z upravljanjem sredstev življenjskih, rentnih in prostovoljnih pokojninskih zavarovanj. Zavarovanje je prvič udeleženo pri dobičku po preteku dveh oziroma treh let, odvisno od dogovorjene zavarovalne dobe. Sočasno s pripisom udeležbe na dobičku, se prevrednotijo tudi zavarovalne premije, in sicer v višini povišanja indeksa cen življenjskih potrebščin v RS. O spremembi višine premije in zajamčene zavarovalne vsote zavarovalnica obvesti zavarovalca, ki lahko v roku 15 dni od prejema obvestila, valorizacijo zavrne. V tem primeru ostanejo premija in zavarovalne vsote nespremenjene (Zavarovalnica Triglav 2007c, 9. člen).

Če so pri zavarovanju z dobo trajanja 25 let, že potekla tri leta, se lahko predčasno izplača odkupno vrednost police življenjskega zavarovanja. Odkup zavarovanja se lahko zahteva v naslednjih primerih (Zavarovalnica Triglav 2007c, 12. člen):

- izselitev iz Republike Slovenije,
- smrt upravičenca ali ožjega družinskega člana,
- 100 % trajna invalidnost, izguba poslovne sposobnosti ali težja bolezen zavarovane osebe,
- nepretrgana brezposelnost zavarovalca za obdobje, daljše od šest mesecev.

Po enakih pogojih, ki veljajo tudi za odkup zavarovanja, ima zavarovalec pravico do izplačila predujma zavarovalne vsote. Zavarovalna vsota, se v tem primeru zniža za znesek izplačila. Od prejetega predujma se plačujejo obresti. Vračilo predujma in plačevanje obresti ne vplivata na obveznost plačila premije. Če zavarovalec zamudi s plačilom zapadlih obresti, se obravnava, kot da je zahteval odkup. Po preteku dveh let se lahko ponovno zahteva izplačilo predujma (Zavarovalnica Triglav 2007c, 13. člen).

V primeru smrti zavarovane osebe med trajanjem zavarovanja, se upravičencu izplača zavarovalna vsota za primer smrti skupaj z do tedaj pripisanimi dobički. Višina zavarovalne vsote v primeru smrti je enaka zavarovalni vsoti ob doživetju. Upravičencu izplačana vsota, se razlikuje le v višini pripisanega dobička, ki je ob doživetju sorazmerno višji, kot ob izplačilu na podlagi zavarovalnega dogodka.

5.4.2 Primer izračuna za mešano življenjsko zavarovanje Zavarovalnice Triglav

Za informativni izračun so uporabljeni že znani podatki. Zavarovana oseba je ženska stara 31 let in popolnoma zdrava. Zavarovalno premijo 40,00 EUR, se nakazuje redno vsak mesec, 25 let.

Po pogodbi mešanega življenjskega zavarovanja so ob doživetju izplačana vsa vložena sredstva skupaj s pripisanimi dobički. Pri tem se porodi vprašanje, kakšen je povprečni letni dobiček Zavarovalnice Triglav?

Po podatkih Zavarovalnice Triglav, lahko zavarovalec pričakuje, da se bo glede na pretekle pripise dobička in prihodnja predvidevanja, realna donosnost na zavarovalno premijo 25 letnega zavarovanja gibala med 3 % in 4 % (Zavarovalnica Triglav 2006d).

Za prihodnji donos Zavarovalnice Triglav je izbran pesimistični scenarij poslovanja. Pri informativnem izračunu je za celotno obdobje mešanega življenjskega zavarovanja upoštevan 3 % letni donos, kar je razvidno tudi iz tabele 5.5.

Tabela 5.5 Informativni izračun za mešano življenjsko zavarovanje

Mesečno vplačilo	40,00 EUR
Doba zavarovanja	25 let
Vložena sredstva	12.00,00 EUR
Letni donos	3 %
Obresti za celotno obdobje	6.364,58 EUR
Zajamčena zavarovalna vsota	12.945,00 EUR
Izplačana sredstva	18.364,58 EUR

Ob dožitju sklenjenega mešanega življenjskega zavarovanja, dobimo po podatkih iz tabele 5.5, skupaj s pripisanimi dobički, izplačanih 18.364,58 EUR. S privarčevanimi sredstvi sklenemo rentno zavarovanje, s takojšnjim izplačilom mesečne rente, ki nam služi za izplačilo dodatne pokojnine. Primer izračuna pokojnine je prikazan v tabeli 5.7.

5.5 Naložbeno življenjsko zavarovanje Zavarovalnice Triglav

Naložbeno življenjsko zavarovanje razširja ponudbo življenjskih zavarovanj, saj posameznik ni le življenjsko zavarovan, temveč posredno vstopi tudi na trg vrednostnih papirjev. Sredstva se z nalaganjem v posamezne investicijske sklade takoj razpršijo med posamezne delnice, obveznice in druge finančne instrumente. Vrednost zavarovanja oziroma zavarovalna vsota je odvisna od VEP izbranega investicijskega sklada.

Ob sklenitvi naložbenega življenjskega zavarovanja Zavarovalnice Triglav lahko zavarovalec izbira med vlaganjem sredstev v vzajemne sklade Abančne DZU ali pa med skladi, katerih upravljavec je Zavarovalnica Triglav. Zavarovalno premijo se lahko razdeli tudi med več skladov ob predpostavki, da je v posamezni sklad razporejenih najmanj 10 EUR (Zavarovalnica Triglav 2007b).

Zavarovalno premijo zmanjšano za vstopne stroške, se preračuna v enote premoženja investicijskega sklada. Število enot premoženja se določi tako, da se znesek čiste premije deli z VEP, ki velja na dan preračuna. VEP investicijskih skladov so objavljene v dnevnem časopisju in na spletnih straneh.

Z naložbenim življenjskim zavarovanjem je lahko zavarovana ena ali dve osebi hkrati. V nadaljevanju je zaradi lažje primerljivosti, med vsemi izbranimi oblikami dodatnega varčevanja za pokojnino, opisano osnovno individualno naložbeno

življenjsko zavarovanje z vlaganjem v vzajemni sklad Abančne DZU Uravnoteženi, katerega lastnosti so bile tudi že predhodno predstavljene.

5.5.1 Lastnosti naložbenega življenjskega zavarovanja Zavarovalnice Triglav

Zavarovalec lahko sklene naložbeno življenjsko zavarovanje za najmanj 10 in največ 25 let. Minimalna premija znaša 30 EUR. Dogovorjena premija se plačuje mesečno, četrtno, polletno ali letno. Vsa morebitna dodatna vplačila pa so možna le v obliki enkratnega plačila, ob soglasju zavarovalnice. Pogoji za povečanje zavarovalne vsote in ostali pogoji za sklenitev naložbenega življenjskega zavarovanja, glede starosti in zdravja zavarovanih oseb so enaki pogojem, ki veljajo za ostala življenjska zavarovanja.

Po preteku dveh let lahko zavarovalec zahteva prenos sredstev iz naložbenega računa na drug investicijski sklad oziroma spremembo iz naložbenega življenjskega zavarovanja v mešano življenjsko zavarovanje. V primeru spremembe, se odkupna vrednost naložbenega življenjskega zavarovanja šteje kot enkratna zavarovalna premija za mešano življenjsko zavarovanje. Pri tem se upoštevajo zavarovalni pogoji za mešano življenjsko zavarovanje, ki veljajo na dan vložitve zahteve.

Po dopolnjenem drugem letu trajanja zavarovanja, se lahko zahteva mirovanje plačila premije. V času mirovanja je v primeru smrti in doživetja, oseba zavarovana v višini VEP na naložbenem računu. Ostali pogoji in možnosti mirovanja so enaki mešanemu življenjskemu zavarovanju.

V primeru, da zavarovalna premija za tekoči mesec ni plačana, obračuna zavarovalnica nevarnostno premijo za primer smrti tako, da zmanjša ustrezno število enot premoženja na naložbenem računu zavarovalca. Če premija ni plačana dva meseca po zapadlosti, se naložbeno življenjsko zavarovanje pretvori v zavarovanje brez nadaljnega plačila premije, ob predpostavki, da so dotlej plačane premije vsaj za dve polni leti, v nasprotnem primeru zavarovalnica od pogodbe odstopi. V primeru kapitalizacije je zavarovalna vsota, za primer smrti in doživetja, enaka višini premoženja na naložbenem računu. Zavarovanje se lahko obnovi po postopku, ki je enak mešanemu življenjskemu zavarovanju (Zavarovalnica Triglav 2007a, 13.–15. člen).

Če so v celoti plačane premije za dve leti, se lahko zahteva predčasno izplačilo odkupne vrednosti police naložbenega življenjskega zavarovanja oziroma izplačilo predujma, do 80 % odkupne vrednosti police. Za izplačilo predujma oziroma predčasno prekinitev zavarovanja, so pogoji in postopki enaki, kot pri mešanem življenjskem zavarovanju (Zavarovalnica Triglav 2007a, 18. člen).

Ob izplačilu zavarovalne vsote za doživetje, odkupne vrednosti zavarovanja in izplačilu predujma, se obračunajo izstopni stroški zavarovanja, v višini 1 % od vrednosti

izplačila. Zavarovalcu se obračunajo tudi morebitni posredni in neposredni stroški upravljalca izbranega investicijskega sklada (Zavarovalnica Triglav 2007a, 17. člen).

V primeru smrti in doživetja zavarovane osebe izplača zavarovalnica upravičencu zavarovalno vsoto oziroma VEP na naložbenem računu, če je le ta višja od zajamčene zavarovalne vsote.

5.5.2 Primer izračuna za naložbeno življenjsko zavarovanje Zavarovalnice Triglav

Na podlagi hipotetičnega primera, je prikazan informativni izračun naložbenega življenjskega zavarovanja vezanega na VS Abančne DZU Uravnoteženi. VEP na naložbenem računu zavarovalca je odvisna od gibanja vrednosti investicijskih kuponov in naložbene politike vzajemnega sklada Abančne DZU Uravnoteženi.

Izračun temelji na že znanih podatkih. Zavarovalec je popolnoma zdrava ženska, stara 31 let. Zavarovanje je sklenjeno za 25 let, z redno vplačano mesečno premijo 40,00 EUR. Med trajanjem zavarovanja, izbranega VS ne menjamo zato je pri izračunu, za celotno obdobje, upoštevan 10 % letni donos VS Abančne DZU Uravnoteženi.

Tabela 5.6 Informativni izračun naložbenega življenjskega zavarovanja

Mesečno vplačilo	40,00 EUR
Doba zavarovanja	25 let
Vložena sredstva	12.000,00 EUR
Letni donos	10 %
Obresti za celotno obdobje	28.022,00 EUR
Zajamčena zavarovalna vsota	12.945,00 EUR
Privarčevana sredstva	38.022,00 EUR
Obračun izstopnih stroškov zavarovanja	380,00 EUR
Izplačana sredstva	37.642,00 EUR

Pri naložbenem življenjskem zavarovanju, nam Zavarovalnica Triglav, na koncu obdobja, pred izplačilom odkupne vrednosti zavarovanja, obračuna še izstopne stroške zavarovanja, v višini 1 % od VEP na naložbenem računu. Iz tabele 5.6 razberemo, da dobimo po 25 letih, z že obračunanimi stroški, izplačanih skupaj 37.642,00 EUR. Vsa navedena sredstva namenimo za izplačilo dodatne pokojninske rente. Mesečno rento prejemo na podlagi sklenjenega rentnega zavarovanja. Primer izračuna je prikazan v tabeli 5.7, na strani 36.

5.6 Rentno zavarovanje Zavarovalnice Triglav

Rentna zavarovanja so nadaljevanje življenjskih zavarovanj, kjer se po poteku zavarovalne dobe zavarovalna vsota ne izplača v enkratnem znesku, ampak se izplačuje

v obliki mesečne rente. Čas izplačevanja rente je lahko do konca življenja, lahko neko dogovorjeno obdobje ali pa kombinacija obeh.

Rentno zavarovanje Zavarovalnice Triglav je mogoče skleniti le z enkratnim vplačilom sredstev in si tako zagotoviti izplačevanje mesečne rente. Ker je rentno zavarovanje tudi zelo podobno mešanemu življenjskemu zavarovanju, ga v nadaljevanju ne bom predstavila kot potencialno obliko dodatnega varčevanja za pokojnino temveč kot sredstvo za izplačilo privarčevanih sredstev v obliki dodatne pokojninske rente.

5.6.1 Lastnosti rentnega zavarovanja Zavarovalnice Triglav

Rentno zavarovanje Zavarovalnice Triglav se lahko sklene za primer dosmrtno mesečne rente ali za primer rente z omejeno dobo izplačevanja. Dosmrtno rentno zavarovanje je možno skleniti:

- z zagotovljenim desetletnim izplačevanjem,
- brez zagotovljenega desetletnega izplačevanja.

Pri dosmrtni mesečni renti z zagotovljenim desetletnim izplačevanjem, je po smrti rentnega upravičenca, do izteka desetletnega obdobja izplačevanja rente, upravičena oseba, navedena na polici zavarovanja oziroma dediči. Pri dosmrtni renti brez zajamčene dobe izplačevanja, se renta izplačuje dokler je zavarovana oseba še živa (Zavarovalnica Triglav 2006e, 1. člen).

Za vložena sredstva in izplačilo mesečnih rent oziroma zavarovalne vsote jamči Zavarovalnica Triglav. Jamstvo zavarovalnice se začne z dnem, ki je na polici naveden, kot začetek zavarovanja.

Pri dosmrtni renti z zajamčenim desetletnim izplačilom, je v prvih desetih letih možen odkup police. Polica se izplača v višini sedanje vrednosti še neizplačanih rent, za prvih deset let trajanja zavarovanja (Zavarovalnica Triglav 2006e, 6. člen).

Ob nastopu zavarovalnega primera obdrži zavarovalnica celotno plačano premijo rentnega zavarovanja, razen pri zajamčenem desetletnem izplačevanju rente. Če upravičenec za primer smrti ni določen, ali je umrl pred rentnim upravičencem, se renta izplačuje zavarovalcu oziroma njegovim dedičem (Zavarovalnica Triglav 2006e, 4.–5. člen).

5.6.2 Primer izračuna pokojnine po rentnem zavarovanju Zavarovalnice Triglav

Na hipotetičnem primeru so predstavljeni različni izračuni dodatne pokojnine na podlagi sklenjenega rentnega zavarovanja, z desetletno zajamčeno dobo izplačevanja. Rezultati informativnega izračuna so posledica sedanjih pogojev Zavarovalnice Triglav.

Za zadnje obdobje življenjskega cikla, so v tabeli 5.7 prikazani štiri primeri izplačila mesečne pokojninske rente. Vsi informativni izračuni prikazujejo 25 letno obdobje izplačevanja rente in so narejeni pod enakimi pogoji. Hipotetično se za

sklenitev rentnega zavarovanja odloči popolnoma zdrava ženska, stara 56 let. Rentno zavarovanje, z zagotovljenim desetletnim izplačevanjem mesečne rente, sklene 1. 1. 2008. Vplačana enkratna premija, ob sklenitvi rentnega zavarovanja, predstavlja informativni znesek privarčevanih sredstev, izplačanih ob koncu obdobja posamezne oblike dodatnega pokojninskega varčevanja.

Tabela 5.7 Informativni izračuni dodatne pokojnine po obliki varčevanja

Oblika varčevanja	Skupna enkratna premija	Izplačana mesečna renta
Vzajemni sklad Abančne	55.200,31 EUR	203,75 EUR
DZU Uravnoteženi		
Rentno varčevanje	22.985,43 EUR	84,84 EUR
Mešano življenjsko zavarovanje	18.364,58 EUR	67,79 EUR
Naložbeno življenjsko zavarovanje	37.642,00 EUR	138,94 EUR

Zavarovalnica Triglav določi informativno mesečno rento, glede na zdravstveno stanje zavarovanih oseb in drugih okoliščin, za katere meni, da vplivajo na zavarovani riziko. Višina posamezne predvidene rente razvidne iz tabele 5.7, se razlikuje sorazmerno z višino vplačane enkratne premije ob sklenitvi rentnega zavarovanja. Renta je posledično najvišja pri obliki varčevanja, ki temelji na vlaganju v VS Abančne DZU Uravnoteženi in se glede na stopnjo tveganja posamezne oblike varčevanja tudi postopno znižuje. Med predstavljenimi dolgoročnimi oblikami varčevanja, je hipotetično najnižje izračunana pokojninska renta za mešano življenjsko zavarovanje.

Z izračuni si lahko pomagamo pri ocenjevanju, kako doseči varčevalni cilj in kaj lahko pri izbrani obliki varčevanja pričakujemo. Vsi izračuni so teoretični, zlasti zaradi v resnici neznane prihodnje donosnosti, provizij in davkov.

6 PRIMERJAVA IZBRANIH OBLIK VARČEVANJA

Odgovor na vprašanje, katera dolgoročna oblika varčevanja je najprimernejša za nas, ni enostaven. Odvisno od naše starosti, dobe varčevanja, finančne zmožnosti, naklonjenosti tveganju, likvidnosti sredstev in drugih dejavnikov, ki so bolj ali manj pomembni posamezniku in vplivajo na izbiro varčevanja. Ker je ponudba raznih finančnih institucij zelo pestra in raznolika, je izbira najprimernejše oblike toliko težja. Za lažjo orientacijo pri izbiri je v tabeli 6.1 prikazana primerjava med varčevanjem v drugem stebru, po individualnem pokojninskem načrtu AIII in med izbranimi oblikami dodatnega varčevanja v okviru tretjega pokojninskega stebra, po ponudbi Abanke Vipa in Zavarovalnice Triglav. Primerjava posamezne oblike varčevanja je narejena glede na:

1. Preglednost: ali v vsakem trenutku vemo, kolikšna je trenutna vrednost naložbe?
2. Likvidnost: ali lahko pridemo do svojega denarja, ko ga potrebujemo?
3. Mirovanje: ali lahko začasno prenehamo z vplačili, brez prekinitve pogodbe?
4. Stroški: kakšni so posredni, neposredni in drugi stroški, ki zmanjšajo vrednost naše naložbe?
5. Donos: koliko dobička lahko pričakujemo, v primerjavi z drugimi naložbami?
6. Jamstvo: ali imamo garancijo, da ne bomo imeli izgube oziroma garancijo za določen donos?
7. Tveganje: kakšno je glede na pričakovano donosnost?

Tabela 6.1 Primerjava izbranih oblik varčevanja za pokojnino

Oblika varčevanja	Preglednost	Likvidnost	Mirovanje	Stroški	Donos	Jamstvo	Tveganje
AIII vzajemni pokojninski sklad	Ne	Da	Da, pod določenimi pogoji	Visoki	Nizek	Da, za glavnico in donos	Nizko do srednje
Vzajemni sklad Abančne DZU Uravnoteženi	Da	Da	Ne	Srednji	Nizek do visok	Ne	Srednje do visoko
Rentno varčevanje	Ne	Po štirih letih in en dan	Ne	Ne	Nizek do srednji	Da, za glavnico	Nizko
Mešano življenjsko zavarovanje	Ne	Po treh letih pod določenimi pogoji	Po treh letih	Visoki (skriti)	Nizek	Da, za izplačilo	Nizko
Naložbeno življenjsko zavarovanje	Ne	Po dveh letih pod določenimi pogoji	Po dveh letih	Visoki (skriti)	Nizek do visok	Da, za izplačilo	Srednje do visoko

Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje je priporočljivo, ker ga spodbuja država z različnimi olajšavami. Če obstaja možnost izbire se glede na pričakovani donos bolje od individualnega izplača pristopiti h kolektivnemu pokojninskemu načrtu. Pri slednjem nam del premije plačuje delodajalec, kar poenostavljeno pomeni, da z

manjšimi mesečnimi izdatki na koncu dobimo enako, kot če bi vseskozi sami plačevali celotno premijo. Vključitev v pokojninski načrt je poleg davčnih olajšav za vlagatelja zanimiva tudi zaradi donosa, ki ga na že zajamčeno glavnico nudi država. Iz tabele 6.2 je razvidno, da je varčevanje v AIII VPS likvidno in omogoča pod pogoji določenimi v pokojninskem načrtu začasno mirovanje plačila premije. Slabosti varčevanja so predvsem v visokih posrednih in neposrednih stroških, nepreglednosti poslovanja in glede na razmerje tveganja pričakovani nizek donos sklada.

Za razliko je pri VS Abančne DZU Uravnoreženi sorazmerno s tveganjem tudi pričakovani donos lahko zelo visok. Za vlagatelja je varčevanje pregledno in likvidno. Stroški so zmerni, saj se zaradi dobe vlaganja obračunavajo le posredni stroški upravljanja in skrbniška provizija. Največja slabost je, da vlagatelj nima jamstva in možnosti mirovanja premije za recimo v primeru brezposelnosti.

Prednost rentnega varčevanja je, da z njim nimamo stroškov, zaradi jamstva vlog je varčevanje varno in donosi pričakovani, brez večjih nihanj. Slaba stran rentnega varčevanja je, da ni pregledno, pri plačilu premije nimamo možnosti mirovanja ter da je postopek likvidnosti sredstev dolgoročen.

Pri mešanem življenjskem zavarovanju, smo do odkupne vrednosti zavarovanja upravičeni šele po treh letih vendar pod določenimi pogoji. Za mirovanje plačila premije ni posebnih pogojev, vendar je tudi to možno šele po treh letih, od začetka zavarovanja. Ker ni sprotnega vpogleda v vrednost sredstev na zavarovančevi polici, se ne ve kolikšen del premije zavarovanec vloži v varčevanje. Slabost mešanega življenjskega zavarovanja je tudi v enormno visokih režijskih stroških, ki zelo zmanjšajo odkupno vrednost zavarovanja, predvsem se ta v prvih letih odsvetuje. Četudi zavarovalnica po preteku zavarovanja jamči izplačilo, je to sorazmerno s tveganjem zelo nizko.

Zajamčeno izplačilo zavarovalne vsote imamo tudi pri naložbenem življenjskem zavarovanju, vendar je tukaj tveganje zaradi posrednega vlaganja sredstev v VS višje in je zato lahko tudi pričakovani donos visok. Slabost naložbenega zavarovanja so visoki režijski stroški, nepreglednost poslovanja in pogoji mirovanja ter likvidnosti sredstev, ki so le za razliko krajše dobe, enaki kot pri mešanemu življenjskemu zavarovanju.

V posameznikovem življenju je varčevanje pomembno bodisi z vidika zagotavljanja finančne varnosti bodisi z vidika ustvarjanja premoženja ali doseganja določenih osebnih ciljev. Ljudje se med seboj razlikujemo glede na starost, zakonski stan, dohodke, že ustvarjeno premoženje in seveda odnos do tveganja.

Odnos do tveganja je osebna značilnost, ki lahko človeku včasih tudi škodi. Ljudje so si pri odnosu do tveganja različni. Posameznike lahko glede na odnos do tveganja, razdelimo v tri skupine (Berk et al. 2002, str. 59):

- *Ljubitelji tveganja*: ob neupoštevanju ostalih spremenljivk imajo raje naložbe z večjim tveganjem.
- *Tveganju nenaklonjeni vlagatelji*: ob neupoštevanju ostalih spremenljivk imajo raje naložbe z manjšim tveganjem.
- *Nevtralni vlagatelji*: pri naložbah ne upoštevajo tveganja.

Posameznik naj bi sprejemal toliko tveganja, kolikor si ga lahko privošči, ne zgolj na podlagi svojega odnosa do tveganja, temveč glede na naravo svojih ciljev in finančnih razmer. Na splošno velja načelo, da daljše kot je obdobje varčevanja oziroma čas do načrtovane dosege finančnega cilja, več tveganja si vlagatelj lahko privošči. V tabeli 6.2 je za vsako obliko izbranega varčevanja naveden primeren tip vlagatelj, ki je določen na podlagi podatkov prikazanih v tabeli 6.1. Izhodiščni podatki uporabljeni za informativni izračun, pri posamezni obliki varčevanja so primerljivi. Kakšno ravnotežje izbrati med tveganostjo in donosom pa je seveda stvar posameznika.

Tabela 6.2 Oblike varčevanja po tipu vlagatelja

OBLIKA VARČEVANJA	PRIVARČEVANA SREDSTVA	POKOJNINSKA RENTA	TIP VLAGATELJA
Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje AIII VPS, Abanke Vipa	23.728,90 EUR	84,70 EUR	Nevtralni vlagatelj
Vzajemni sklad Abančne DZU Uravnoteženi	55.200,31 EUR	203,75 EUR	Ljubitelj tveganja
Rentno varčevanje, Abanke Vipa	22.985,43 EUR	84,84 EUR	Tveganju nenaklonjen
Mešano življenjsko zavarovanje, Zavarovalnice Triglav	18.364,58 EUR	67,79 EUR	Tveganju nenaklonjen
Naložbeno življenjsko zavarovanje, Zavarovalnice Triglav	37.642,00 EUR	138,94 EUR	Ljubitelj tveganja

Znano je, da višje ko je tveganje, višje donose lahko pričakujemo. Ljubitelji tveganja bodo imeli po podatkih iz tabele 6.2 izplačane višje dodatne pokojnine od tveganju nenaklonjenih posameznikov. Na navedene oblike varčevanja lahko tolmačimo, da je glede narave varčevanja, razmerja med tveganjem in donosom vloženih sredstev, prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje namenjeno nevtralnemu vlagatelju. Neposredno vlaganje v vzajemni sklad je zaradi teoretične možnosti, da ob koncu obdobja ostanemo brez vseh vloženih sredstev namenjeno ljubiteljem tveganja. Tudi naložbeno življenjsko zavarovanje je kljub zjamčeni zavarovalni vsoti, zaradi načina plemenitenja sredstev in posledičnega rizika,

Primerjava izbranih oblik varčevanja

namenjeno ljubiteljem tveganja. Vendar je pri naložbenem zavarovanju, višina izplačanih sredstev ob enaki mesečni premiji, dobi varčevanja in donosu sklada, zavoljo zavarovalne komponente za okoli 70 % manjša, kot pri neposrednem vlaganju v vzajemni sklad. Za varčevalce, ki niso naklonjeni tveganju, sta primerna rentno varčevanje in mešano življenjsko zavarovanje. Ker slednje združuje hkrati zavarovanje in varčevanje je zato na koncu višina privarčevanih sredstev in posledično tudi pokojninska renta manjša.

7 SKLEP

Razlika med potrebami in državno pokojnino predstavlja potrebo po dolgoročnem varčevanju. Glede na trenutno stanje bodo pokojnine iz naslova obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja zadoščale zgolj za najnujnejšo materialno varnost. Le kdo ne bi želel uživati tretjega življenjskega obdobja neomejeno in finančno varno? Čeprav bi generacije, ki jim do upokojitve manjka več kot deset let, že lahko varčevale dolgoročno, pa zgolj dolgoročno varčevanje za človeško dušo ni stimulatívno. Kje je še to, si pogosto pravimo in zatem navadno sledi še izgovor, da bomo večno delali in se ne bomo nikoli upokojili.

Ko se le odločimo oziroma zavemo pomembnosti varčevanja za pokojnino, pa nastopi problem kakšno obliko dolgoročnega varčevanja izbrati. Posameznika pester izbor pogosto zmede, zato odločitev katero varčevanje izbrati za pokojnino ni lahka. Država z davčnimi olajšavami spodbuja varčevanja v drugem pokojninskem stebru samostojno ali s pomočjo delodajalca. Na drugi strani pa imamo bogato ponudbo različnih finančnih institucij, ki v okviru tretjega pokojninskega stebra ponujajo vlagateljem širok izbor zanimivo ugodnih dolgoročnih oblik varčevanja.

Pri odločanju, kam vlagati svoja sredstva je dobro upoštevati, kar nekaj elementov, in sicer koliko let imamo do upokojitve, želeno višino dodatne pokojnine, finančne zmožnosti, likvidnostne zahteve, naklonjenost k tveganju, urejenost socialne zaščite (ustrezno zavarovanje) in stabilnost zaposlitve. Predlagam, da se pred dokončno odločitvijo naredi še izračun, ki upošteva vse stroške, davke, način in obvezo vplačevanja in možnost predčasnega izplačila sredstev. S tem bo izbor optimalne oblike varčevanja ožji, izbira pa lažja.

V diplomskem delu sem med drugim predstavila primerljive informativne izračune varčevanja v drugem in tretjem pokojninskem stebru. Ti so v začetni fazi, pri izbiri varčevanja, lahko v pomoč vsakomur, ki ne ve, v katero obliko bi se usmeril. Z opisom lastnosti so prikazane značilnosti posamezne oblike varčevanja, ki lahko služijo za orientacijo kakšna so realna pričakovanja in možnosti pri izbiri slednjega.

Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje je zaradi davčnih olajšav priporočljivo, vendar so olajšave prenesene na obdobje črpanja dodatne pokojnine. Ob vključitvi v kolektivni pokojninski načrt, plačuje del premije delodajalec in ker je dolgoročno gledano tovrstna shema stroškovno ugodnejša, je kolektivno zavarovanje za posameznika zanimivo. Preostanek neplačanih sredstev za premijo, se lahko nameni za varčevanje v okviru tretjega pokojninskega stebra in tako poviša prihodek ob upokojitvi.

Osebno menim, da je vlaganje v VS z zmerno naložbeno politiko upravljanja, najboljša izbira dodatnega varčevanja za pokojnino. Vložena sredstva se pri tovrstnem varčevanju najbolje plemenitijo. Teoretično drži, da je pri VS tveganje višje kot pri ostalih dolgoročnih oblikah varčevanja. Vendar menim, da tveganje bistveno zmanjša

Sklep

dejstvo, da skladi kupujejo vrednostne papirje mnogih podjetij in to, kaj se zgodi s posameznim, nima usodnega vpliva na celotno premoženje sklada. Ravno v razpršitvi sredstev je smisel sklada kot raznolike mešanice naložb. Sklad torej ne bo propadel razen v primeru, da hkrati propadejo vsa številna podjetja, v katerih papirje vlaga.

Na splošno velja načelo, da daljše kot je obdobje varčevanja oziroma čas do načrtovane dosege finančnega cilja, več tveganja si vlagatelj lahko privošči. Možnosti izbire za zmanjšanje tveganja je več, najoptimalnejši način pa je vsekakor razpršitev premoženja. Za katero obliko varčevanja se odločiti, je glede na osebne značilnosti odvisno od vsakega posameznika. Resnica pa je da z izbiro oziroma odločitvijo dodatnega varčevanja za pokojnino ne gre odlašati.

LITERATURA IN VIRI

- Abančna DZU, d. o. o. 2007. *Stroški vlaganja v vzajemne sklade Abančne DZU*. Zgibanka. Ljubljana: Abančna DZU, d. o. o.
- Abančna DZU, d. o. o. 2007. *Vzajemni sklad Abančne DZU Uravnoteženi*. Zgibanka. Ljubljana: Abančna DZU, d. o. o.
- Abančna DZU, d. o. o. 2007a. *Izveček prospekta vzajemnega sklada Abančna DZU Uravnoteženi*. Ljubljana: Abančna DZU, d. o. o.
- Abanka Vipava, d. d. 2007a. *Rentno varčevanje*. [Http://www.abanka.si/sys/cmspage.aspx?MapaId=120](http://www.abanka.si/sys/cmspage.aspx?MapaId=120) (december 2007).
- Abanka Vipava, d. d. 2007b. *Pogodba o rentnem varčevanju*. Poslovni dokumenti, Abanka Vipava, d. d. Ljubljana.
- Abanka Vipava, d. d. 2008. *Ponudba AIII VPS*. [Http://www.abanka.si/sys/cmspage.aspx?MapaId=421](http://www.abanka.si/sys/cmspage.aspx?MapaId=421) (januar 2008).
- Balkovec, Janez. 2002. Paradigma osebnih zavarovanj. *9. dnevi slovenskega zavarovalništva*, 259–270. Ljubljana: Društvo ekonomistov, Slovensko zavarovalno združenje.
- Banks, James in Carl Emmerson. 2000. *Public and private pension spending: principles, practice and need for reform*. London: Institut for Fiscal Studies.
- Bela knjiga o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja. 1997. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Berčič, Bojana. 2002. *Življenjsko zavarovanje vezano na investicijske sklade*. Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- Berk, Aleš, Igor Lončarski in Peter Zajc. 2002. *Poslovne finance*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Bešter, Helena. 1996. *Pokojninski sistemi v svetu in pri nas*. Ljubljana: Center Marketing International.
- Bešter, Helena. 1999. V Sloveniji imamo nov pokojninski zakon. *Kapital* 9 (223/224): 26–27.
- Bršič, Bernard. 1997. *Reforma slovenskega pokojninskega sistema*. Ljubljana: Kolaps.
- European Banking Federation. *Euribor historical data*. 2007. [Http://www.euribor.org/html/content/euribor_data_previousyears.html](http://www.euribor.org/html/content/euribor_data_previousyears.html) (november 2007).
- Finance. 2008. *Pokojninski skladi – Podrobno AIII*. [Http://www.finance.si/skladi.php?Mode=zoom&id=1&tip=pok](http://www.finance.si/skladi.php?Mode=zoom&id=1&tip=pok) (februar 2008).
- Kleindienst, Robert. 2001. *Varčevanje v domačih in tujih delnicah*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- McRae, Thomas W. 1997. *Managing your own finances*. London: International Thomson Business.
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. 2005. *Nacionalno strateško poročilo o primernih in vzdržnih pokojninah v Republiki Sloveniji 2005*. [Http://www.mdds.gov.si](http://www.mdds.gov.si)

gov.si./fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/nsp_pokojnine.pdf-
(januar 2008).

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. 2007. *Seznam izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja*. http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/pokojninsko_in_invalidsko_zavarovanje/dodatno_pokojninsko_zavarovanje/izvajalci_dodatnega_pokojninskega_zavarovanja/seznam_izvajalcev_dodatnega_pokojninskega_zavarovanja/ (november 2007).

Miš Svobljšek, Irena. 2002. *Modro upravljam s svojim denarjem ali kako ravnati z osebnimi financami in premoženjem*. Izola: Desk.

Policy Issues in Insurance. 1996. *Investment, taxation, insolvency. centre for co-operation with economies in transition*. Paris: OECD.

Rejda, George E. 1986. *Principles of insurance*. Glenview: Scott, Foresman.

Šumah, Mateja. 2006. *Pokojninski sistem v Sloveniji in Nemčiji*. Diplomsko delo, Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta.

Törnar, Klara. 2005. *Več stebrni pokojninski sistem*. Diplomsko delo, Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta.

Vešligaj, Jaka. 2004. *Oblike prostovoljnega pokojninskega zavarovanja v Sloveniji*. Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.

Zakon o dohodnini. *Uradni list RS*, št. 117/2006.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Uradni list RS*, št. 106/1999.

Zakon o zavarovalništvu. *Uradni list RS*, št. 109/2006.

Zavarovalnica Triglav, d. d. 2006d. *Življenjsko zavarovanje*. Zgibanka. Ljubljana: Zavarovalnica Triglav, d. d.

Zavarovalnica Triglav, d. d. 2006e. *Splošni pogoji za rentno zavarovanje PG-REN/06-11*. Ljubljana: Zavarovalnica Triglav, d. d.

Zavarovalnica Triglav, d. d. 2007a. *Splošni pogoji za naložbeno življenjsko zavarovanje PG-U-NAL/06-11*. Ljubljana: Zavarovalnica Triglav, d. d.

Zavarovalnica Triglav, d. d. 2007b. *Naložbeno življenjsko zavarovanje*. Zgibanka. Ljubljana: Zavarovalnica Triglav, d. d.

Zavarovalnica Triglav, d. d. 2007c. *Splošni pogoji za življenjsko zavarovanje PG-Z-ZIV/07-08*. Ljubljana: Zavarovalnica Triglav, d. d.

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. 2008. *Predstavitev*. <http://www.zpiz.si/src/predstavitev/> (januar 2008).

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. 2008. *Zavarovanci pokojninskega in invalidskega zavarovanja*. <http://www.zpiz.si/src/predstavitev/zavarovanci.html> (januar 2008).